

SZENT LÁSZLÓ Életrajz: június hó 1-én augusztus hó végéig. Előéletrajz: május 31-ig.

GYÓGYFÜRDŐ.

(Püspökfürdő.) Nagy-Várad mellett fél-óra vasuti állomás, távirda és posta.

Ujjonnan firt ártani kut, mely csak 36 méter mélységénél fogva valóban a természeti ritkaságok közé sorozható. A bányászat kristálytiszta viznek hőfoka 33¹/₂ Réaumur. Ezen ujjonnan talált hőviztömeg lesz bevezetve minden fürdő-medencébe, s nevezetesen a tükör-fürdőbe, valamint a porcellán kádán- és márfürdőbe is, mely utóbbiak hatása, mivel a márfürdő a kádán gyógyhatánya hávízben van felolvasztva s alkalmára — kettős léven, feltűnő gyogyereményeket mutat fel.

Van a fürdőtelepen igen díszes szűz gyűjtemény, egyúttal nagy tálaló és táncteremmel, étteremmel, kávéházzal és földet termeszettel, közvetlenül a nagy és aranyos erdő szelén; sőt a díszes parkban, az arany erdőben és a Somlyóhegyen fűdött ételhez, kitűnő konyha, a városi püspökségi pinczében keletű kitűnő borok; birkopok, tekepalya, naponta háromszor sene. Kitűnő eredményt a városi káptalan zenekar is játszik.

A hőforrások kitűnő eredményt használtak az ivóvízzel együtt, heveny és különösen idült gyomor, bél, légző, tüdő és hólyaghurutoknál; feltűnő eredményeket tanúsított a májbetegségek s nevezetesen az epékóvek képzésénél, az epetak, első mütéténél, valamint az ezekből származó székrekedéssel kezdődő vagy már előrehaladt vesebetűknél, melyek a vízibetegség tüneteit idézték elő.

A márfürdők, melyek szintén ezen kitűnő gyógyhatású hővizsel készítették, bányászat eredményeket mutattak a heveny és idült ízületi csúszások, valamint közvényes fájalmak, ízületi dagadtoknál, görnyedtségnél, de legtovább azon női betegségekben, melyek oly mindennapiak s melyek a női szervezetet annyira kimerítik, sőt azokat, ilyenek a rendetlen nérvetéseik, az ezen időben megjelenni szokott méh és alhasi fájalmak, fehérfolyás stb.

A fürdő 120 szék tágas, világos szobával rendelkezik, fürdőorvos: Dr. Filkor Lajos. Bővebb tudósításokat szolgálati a fürdőigondnokság.

Kinek van szeplője?

vagy bármilyen folt, vagy pattanás az arczán? Az teljes biztonsággal fordulhat annak eltüntetésére végűt a világírű **Seraül arczkenőcsőhöz**,

mely nemcsak eltávolít mindenféle bőrtisztálanságot, hanem az arczbort vakító fehérré, tisztává és üdűvé teszi. — 1 tégely ára 70 kr. — Postán franko küldve 1 frt 5 kr. — Szappan hozzá 1 drb 30 kr. Ugyanott kapható: Szassan szinabon, gyengeség ellen. Pepsinbor, rossz emésztés esetén. 1 üveg ára: 1 frt 20. 5 üveg franko küldve 6 frt 0. é.

Rozsnyay Mátyás gyógyszerész, Aradon.

Az összes nyereség a biztosítottakra esk vissza.

Tisztán kölcsönösségen alapul. * Résztvevősei nincsenek.

Biztosítéki alap 1891 január 1-én 367³/₄ millió forint.

The Mutual

newyorki életbiztosító társaság (alapítottatott 1843)

a világ legnagyobb pénzintézete és az életbiztosítás minden nemével foglalkozik.

Díjtáblázatokkal és bővebb felvilágosításokkal készségesen szolgál a **Vezér-igazgatóság** (Magyarország és a szomszéd tartományok számára) Budapest, Bécsi utca 5.

SCHLICK féle vasöntöde és gépgyár részv.-társ. BUDAPESTEN.

Gyár és irodák: Városi iroda és raktár: Fiók-raktár: VI. külső váci-út. Podmaniczky-utca 14. Kerepesi-út 77.

Gőz- és járgány-cséplőkészületek, számos első díjjal kitünt. Schlick-féle szab. 2 és 3 vasu ekék, mélyítő és egyetememes acél-ekék, eredeti SCHLICK- és VIDATS-féle egyvasu ekék, talajmivelő eszközök, valamint Schlick-féle szab. „HALADÁS” sorbavető gépek, Takarmánykészítő gépek, daráló, őrlőmalomok és mindenemű gazdasági gépek. Eredeti amerikai kévektől és marokrakó arató-gépek és fűkaszálló gépek, szállító ható mész vasutak stb.

Előnyös fizetési feltételek. Legjutányosabb árak. Árjegyzékek ingyen és bérmentve

REGEDEI TISZTA ALKALIKUS SAVANYU-VIZ 4000

legjobb asztali és üdítő ital

kipróbált gyogyszer köhögés, torokbetegségek, gyomor- és hólyaghurutnál.

Főraktár: Budapest, Lipót-körút 21/a.

Kwizda-féle korneuburgi állat-táp-por lovak, szarvasmarha és juhok számára.

Közel 40 év óta legjobb eredménnyel a legtöbb állatban használatban, étvágyhiánnyal, rossz emésztéssel, a tej javítására, s a tehének tejelésének fokozására; lényegesen támogatja az állatok természetes ellenálló képességét járványos behatások ellen.

Ára 4 doboznak 70 kr., 1 doboznak 35 kr.

Tessék a főnnebbi védjegyre egyelni s határozottan Kwizda-féle korneuburgi marha-táp-port kárni. Valódi minőségben a gyógyszer. és drogeriákban kapható.

Magyarországi főraktár: Török József gyógyszerész, Budapest, király-utca 12.

50 év óta sikerrel használtatik! Szeplőket és májfoltokat, valamint az összes bőrtisztálanságokat eltávolít biztosan az **Eszéki Spitzer Kenőcs** és az **eszéki Salvator szappan**

Valódi minőségben csak a **VEDJEGY.** 4707

DIENES J. C.-féle gyógyszerárban **Eszéken, felsőváros.**

1 tégely Spitzer kenőcs 35 kr.
1 üveg mosdóvíz 40 kr.
1 darab Salvator szappan 50 kr.
1 doboz Lyoni rizspor 3 színben 50 kr. és 1 frt.

Figyelmeztetés. Csak akkor valódi, ha fenti törvényileg beiktatott védjeggyel el van látva és kériatik a t. ez. közönség csakis Diens-féle eszéki kenőt és szappant kérni és elfogadni.

Főraktár Budapest: **TÖRÖK JÓZSEF** úrnál Király-utca 12.

Legjobb és Leghíresebb **Pipere Hólygpor**

La VELOUTINE Különleges Rizspor BISMUTTAL VEGYITVE

CH. FAY, ILLATSZERÉSZ, PARIS — 9, rue de la Paix, 9 — PARIS.

Különös figyelemre méltó!

A hírneves Dr. FORTI-féle Sebtapasz, mely oszlato, érlelo s fájalmat csillapító hatása által biztos és gyökeres gyógyulást eszközöl torokgyulladás, bőrkés banyaság (Group Angina), különféle sérülések, harapás, szúrás, égés vagy forrasztás által támadt sebek, darázs- és méhcsúzás, bujasesveny és egyéb konok fekélyeknél, szűzóságonal megelöpen gyors fájdalomcsillapítással. Különösen hatásos idült dagadtok, gyengedések, makkos kélek s mindennemű gyengedéseknél, mirigydagadtok és gürvetyes fekélyeknél, körömfolyás, ujféreg, körmömgereg, fagydagadtok- és helyi csúszaló siserei alkalmazhatók gyermekeknek is. Tejrekedés- és a női mellnek ér által támadt gyulladásnak- és megkeményedéssénel nem eléggé ajánlható. Új sebekre is, melyek a betegágyban való hosszas fekvés által gyakran támadni szoktak, nincs hatásosabb szer, miután e néha életveszélyes sebek gyógyulása s sebtapasz által biztosan és megrögt gyorsan következnek be.

Hólygtapasz vagy mustarizsoraforrasztások után használtva, Dr. Forti sebtapasza valóóság enyhítő szer, éppen úgy piszokák használatá után a vérzésnek rögtön beszünetésére és hogy a hosszabb, gyakran veszélyes utóvérzés elkerültesse. Ezen sebtapaszt turistáknak is feltétlenül szükséges a lábak és egyéb testrészek kiszáradása ellen.

Ezen megbecsülhetetlen gyógyszer, a melynek jelössége kétségtelenül a leghitelesebb személyek bizonyítványai által már rég el van ismerve, igazságot elterjedt hírnevét, rendkívüli, még idült bajorknál is mindig használhatóságot kipróbált hatása által, minél fogva a szenvedő emberiség javára méltán legjobb ajánlást érdemel.

Arak csomagonként használati utasítással együtt: kisebb 50 kr., nagyobb 1 frt. Postán az ár előfizetése vagy utánfizetést követően 20 kral több. Postán csak nagyobb csomagok küldetését. Valódi minőségben kapható.

Főraktár: Budapest: Török József orv. gyógyszerárban, király-utca 12. és a legtöbb iteni fővárosi nemkülönbön külföldi, valamint Magyarországon nagyobb városaink gyógyszerárjaiban. — A készítő címe: Forti László, Budapest (Buda), I. Városhely utca 14. sz. alatt.

A hírneves Dr. Forti-féle sebtapasz, különösen hazánkban, de a külföldön is félézszad óta ismeretes. A legutóbbi időben és kipróbált gyógyszerként a Dr. Forti-féle sebtapasz, mely sem szögére néve nem hasonlít az eredetibez. Ez okból a Forti-féle sebtapasz csak akkor fogadható el a Dr. Forti-féle sebtapasz gyantát, ha az a használati utasításon s mellékeltetelen „védjeggyel” és **FORTI László** eredeti kéziratyvel s azonosítván a csomag külsején dombor nyomatu védjeggyel van ellátva. Fizst. Budapest! 1891 október hó. Forti László.

Dr. Forti-féle sebtapasz

Óvás! erejt sebtapasz mellett, egy újabb Forti-féle sebtapasz újított forgalomba, mely a Dr. Forti-féle eredeti sebtapasznak valószínűleg csak halvány utánzása. Ova intjük tehát a nagyérdemű közönséget, hogy a Forti-féle sebtapasz a Dr. Forti-féle sebtapasz, mely sem szögére néve nem hasonlít az eredetibez. Ez okból a Forti-féle sebtapasz csak akkor fogadható el a Dr. Forti-féle sebtapasz gyantát, ha az a használati utasításon s mellékeltetelen „védjeggyel” és **FORTI László** eredeti kéziratyvel s azonosítván a csomag külsején dombor nyomatu védjeggyel van ellátva. Fizst. Budapest! 1891 október hó. Forti László.

Dr. Lengiel Fr.-féle nyirfabalzsam. Kir. szab. Svédhonra. 4726

Már magában véve azon növényi nedv, a mely a nyirfából kifolyik, ha annak törését megfúrjuk, embe emlékeztet óta mint a legértelműbb szűzítő szer volt ismeretes, ha azonban ezen nedv a fel-találó utasítási szerint, balzsammá alakítottatik át, csak akkor nyer ugysszólván csodálatos hatást. Ha este megkenjük vele az arczot vagy más bőrrészeket, akkor másnap csaknem észrevehetetlen pikkelyek válnak le a bőrről, a mely szálal fehérré és gyöngédde válik. Ezen balzsam kismítja az arczon a ráncokat és himlőhelyeket, ifjú arczszint, a bőrnél fehérséget, gyöngédtséget és fűszeséget kiküszöböl; a leg-rövidebb idő alatt eltávolítja a szeplőt, májfoltot, anyajegyeket, orrvességet, hóratkát s a bőr minden más egyéb tisztálanságait. Ara egy korsónak, használati utasítással együtt, 1 frt 50 kr.

Dr. Lengiel orvosi BENZOÉ-SZAPPANA a legalkalmasabb bőrpótló szappan, mely a bőrt gyöngédde s finommá teszi s hivatva van a nyirbalzsam hatását előmozdítani. Ara 60 kr. Kapható minden jobb gyógyszerárban.

Főraktár: **TÖRÖK JÓZSEF** gyógyszerész, Budapest, király-utca 12. — Aradon: Ring S. gyógyszerészmél.

VÉGHLESI Házánk legtisztább, leg-olcsóbb és legjobb szén-savú, égvényes savanyuvize. Véghles-Szalattán, Zólyomm, mindig fűsz töltésben kapható a budapesti főraktárban: **Erzsébet-körút 56. szám alatt**, továbbá fűszerüzletekben és vendéglőkben! Telefon összeköttetés. Számos raktár a vidéken.

19. SZÁM. 1892. BUDAPEST, MÁJUS 8. XXXIX. ÉVFOLYAM.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG évi egész évre 12 frt POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt fél évre 6 +

Csepün a VASÁRNAPI UJSÁG egész évre 8 frt fél évre 4 +

Csepün a POLITIKAI UJDONSÁGOK egész évre 5.— fél évre 2.50

Külföldi előfizetésekre a postaiag meghatározott vitellől is eszotalandó.

ZALKA JÁNOS GYŐRI MEGYÉSI PÜSPÖK.

A KILENCZSÁZADOS győri egyházmegyének eddigi hatvanhat püspöke közül csak hétnek engedte meg a menyeyi gondviselés, hogy egy negyedszázadon át vagy még tovább kormányozhassa egyházmegyéjét. Ezek közül a 25-ik püspök: **II. Miklós** volt az első, kinek 25 éves kormányáról (1308—1336) emlékeznek meg a történeti adatok; közvetlen utódja: **Kálmán** volt a második (1338—73). A 29-ik püspök: **Hédervány I. János** (1387—1415), az 53-ik: **Széchenyi György** (1658—1685), az 55-ik: **Keresztély Ágoston** szász herceg és kardinális, s végül **Vásonkeői Zichy Ferencz** gróf (1743—1783) voltak a győri egyházmegyének jubiláris püspökei.

Most, hogy a jelenlegi püspök, **Zalka János**, e hó 5-ikén megérte győri püspökké szenteltetésének 25-ik évfordulóját, fényes ünneppel tisztelik meg a hívek szeretett főpásztorukat s az egyházmegyei katolikus papság irodalmi emléket is emel neki, szép kiállítású kötetben adván ki a püspök életrajzát, mely egyúttal buzgó tevékenységének részletes ismertetését is tartalmazza, sikerült arczképével, püspöki lakának, s több általa emelt egyházi s iskolai épületnek rajzával.

E mű nyomán, melyből az arczképet, továbbá a győri püspöki rezidenciáját közöljük, kívánjuk a ritka ünnep alkalmából bemutatni a nagyérdemű egyháznagyot, élete pályájának természetesen csak főbb vonásaira s működésének csak nevezetesebb mozzanataira szorítkozhatva.

Dr. **Zalka János** Sopronmegye Veszényi községében, 1820 decz. 16-án született, nemes, de szegény

sorsú iparos szülőktől. Atyja **Zalka József** szabó, anyja **Pénzes Rozália** volt, kik szűk anyagi körülményeik mellett is meghozták az áldozatot, hogy a család két férfi-sarját tudományos pályára neveljék. János, az ifjabbik fiú, a gymnázium négy alsó osztályát Győrött, az ötödik és hatodik osztályt Sopronban végezte s minthogy Győrött akkor még nem volt kis szeminárium, Esztergomba ment növendékpapnak, honnan a pozsonyi Emerikánumba került. Gymnáziumi tanulmányát Nagy-Szombatban fe-

* Gombai és marcsa-magyarai dr. Zalka János, győri megyei püspök. Szerkesztette és összeállította Ruschek Antal győrszigei plebános. Nyomatott a Franklin-Társulatnál.

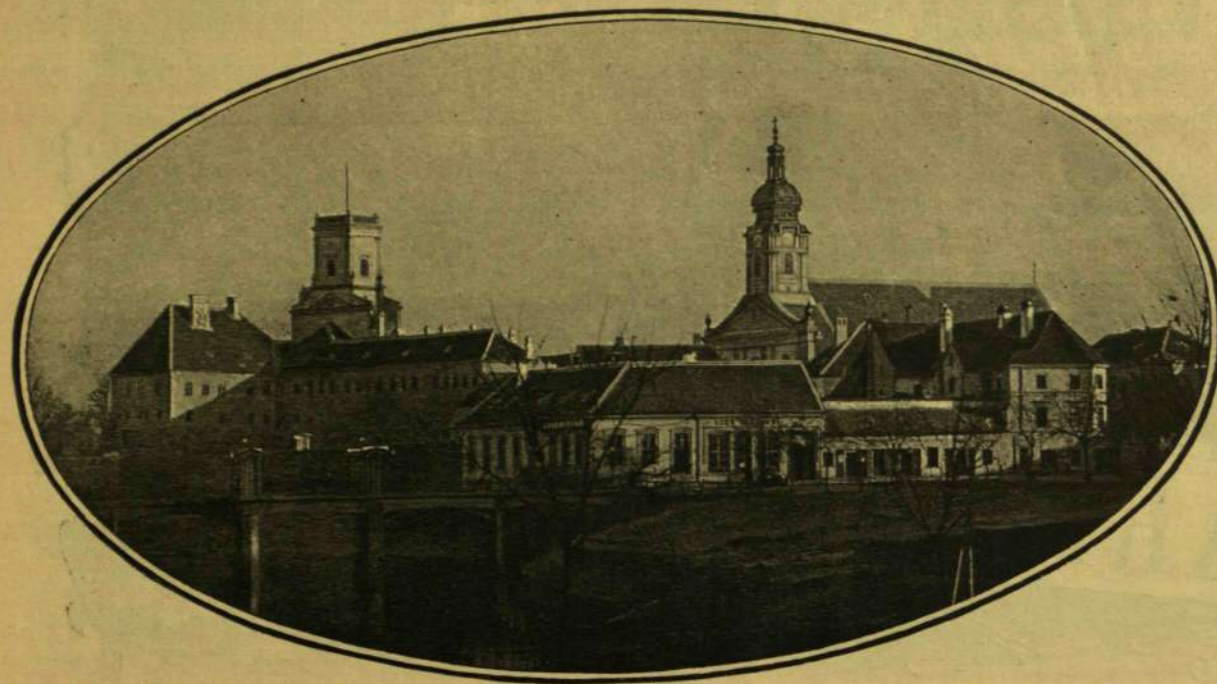
jezte be, hol kitűnő tanulásért társai közül kiválasztva, a teológiai tanfolyamra a bécsi Pazmaneumba küldetett. Itt kitűnően végzett tanulmányai után 1846 jan. 15-én pappá szenteltetvén, mint káplán Köhidgyarmatra, onnan Dorogra került.

Főpásztorának figyelme folyton kísérte a tehetséges fiatal papot s ez felsőbb hittani tanulmányokra a Szent Ágostonról nevezett bécsi intézetbe küldte, honnét 1848 augusztus 21-én, mint hittudor érkezett Budapestre a belvárosi plébániára káplánnak. Ez állásban töltötte el az akkori zavaros napokat.

A szabadságharc után Scitovszky hercegprímás az esztergomi szemináriumba rendelte, mint az intézet tanulmányi felügyelőjét s egyúttal megbízta az egyháztörténet és egyházjog tanítását. Majd a hittudományi kar meghívására 1853-ban a budapesti egyetemre neveztetett ki az egyháztörténet tanárává, mely állásban hét esztendő töltött. A primás ajánlatára nevezte ki a pápa belső udvari káplánjává s ugyancsak a primás bizta meg az esztergomi tartományi zsinat előmunkálatai vezetésével. A „Religio” című katolikus lapot is szerkesztette s érdemei jutalmául 1860 január elsején az esztergomi főzékeskáptalan kanonokjává neveztetett ki.

Mint ilyen a papnevelő igazgatását is átvette s viselte addig, míg nem a Scitovszky halálával megürült primási széket Simor János győri püspök foglalta el, kinek helyére őt szemelte ki az uralkodó kegye.

Győri püspökké 1867 február 14-ikén nevezte ki ő felsége s még azon hó 21-én fogadta hűség esküjét. Márczius 27-én prekonizálta IX. Pius pápa és Simor János hercegprímás május 5-én szentelte föl a győri székesegyházban s vezette be püspöki székébe. Mindez tehát még az alkotmány visszaállítása s az új magyar kormány kinevezése előtt történt.

A GYŐRI PÜSPÖKI SZÉKESEGHÁZ ÉS PÜSPÖKVÁR.

Azóta buzgó főpásztora egyházmegyéjének, melyet, nagy kiterjedése dacára, minden zugában ismer s melynek lelki igényei kielégítéséről lelkiismeretesen gondoskodik.

Alig hogy belépett az egyházmegyébe, már is elrendélte, hogy az anyakönyveket magyar nyelven vezessék. Bár nem barátja az erőszakos magyarosításnak, szívesen előmozdítja, még tekintélye súlyával is, a magyar nyelv terjesztésére irányuló jogosult mozgalmakat. Az ő intézkedései folytán magyarosodott meg akárhány templom isteni tiszteletének nyelve, minő példaul a felerészben német győrszigei s az egészen tót bányai közég isteni tisztelete. S az idegen ajku iskolákban, még a horvátokban is, erőlyesen követeli a magyar nyelv oktatását.

Hazafias buzgalma jellemzi az is, hogy a történeti vonatkozású emlékeket az anyszettől megoltalmazni igyekszik. E végből állította föl 1876-ban a régi egyházi műtárgyak konzervatóriumát, mely immár egész kis múzeum a győri kisebb papnevelő intézetben, sok, igen értékes darabbal. Itt őrzik azt a vaskaput is, melyen át Győr városának a törököktől való visszavétele alkalmával a magyarok betörték, míg a püspöki kertben egy emlékkő Pálffy Miklós és Schwarzenberg Adolf dicsőségét hirdeti. A várkastélyban egy másik emlékkő arról beszél, hogy itt többször talált biztos menedékre a szent korona; egy harmadik emlék Gergely és Paksi Balázs győri püspökök emlékének van szentelve, kik közül az előbbi Sajónál, az utóbbi Mohácsnál a csatatéren vesztette életét. Általában a püspöknek számos intézkedése irányul a hazafias szellem ébrentartására, így a többi közt, hogy az egyházmegye történetével kapcsolatos eseményeknek s a magyar történelem nevezetes alakjainak emlékét megőrzésére.

Pedig a politikát nem igen űzi, noha törvényhozói feladatának, mint főrendiházi tag, mindenkor megfelel. Az irodalmat, a művészeteket szívesen pártolja s az emberi nyomor mindenkor részvevő lelket talál benne.

Legfőbb gondjait természetesen az egyházmegye kormányzata veszi igénybe s hogy annak állapotait és papságát megismerje, arra kitűnő eszközül szolgált neki a bérmlási utak és a canonica visitatio. 1869-ben, még mielőtt a vatikáni zsinatra indult, összehívta káptalanát, az egyházkerületek esperesait és küldötteit, hogy az egyházmegyei kormányzatot és az iskoláügyet érintő kérdésekben velük tanácskozzék. Ekkor jelenté, hogy a népesség szaporodása szerint a növendékpapság számát is emelte s a teológia tantervébe fölvetve a gyakorlati módszertant, mint az elemi iskolák leendő igazgatóinak szükséges tantárgyat; jelenté továbbá, hogy a káplánok fizetését fölemelte, a kiérdemült papoknak a szokottnál nagyobb nyugdíjat rendelt. Ezen felül a szegényebb plebániák támogatására szépen dotált segélypenztárt állított s, a mit az életre nem ebréd országos autonomia nem tudott elvégezni, a congrua kérdése ebben az egyházmegyében már 1872-ben

legalább a sürgősebb szükségen segítő megoldást nyert. Az említett segélyalap a püspök buzgókodása és példaadó hozzájárulása folytán immár 107 ezer forintra nőtt, míg az elagott papokat segélyző alap ma már 155 ezer forint.

A mit a püspök templomok emelésére, javítására, díszítésére 25 év alatt áldozott, közel jár a 200 ezer forinthez. Megnagyobbította a szőnyi, s fölépítette, részint pedig helyreállította a péri, himodi, bonyi, ujszönyi, stb. templomokat, s most restauráltja a bányai régi pálos templomát és kolostort. Igen sok helyen emeltetett kápolnákat. Több új egyházat állított, főkegyházakat emelt anyakegyházakká s számos kápláni állomást rendszeresített, úgy hogy most a győri egyházmegyében 237 plebániái és 100 főközségi templomon kívül 246 kápolnában tiszteletlik a kátholikus hitek az Ur nevét. Föl-emelte a kispapok létszámát, s hogy ezeket kellően elhelyezhesse, a nagyobb szeminárium szűk és sötét épületét terjedelmes szárnyépületekkel kibővítette s benne kápolnát és diszertmül is alkalmas könyvtárt állított, iskolatermeket rendezett s, a tantervbe bevette a módszer-tant, orvosi tudományt és régiségtant, s a tanárok fizetését jelentékenyen megjavította. Tekintélyes összeggel járult a győri jogakadémia építési költségeihez, a soproni és győri tanítóképző-intézeteknek hajlékot szerzett s e két intézetet évi 6000 forinttal segíti. Győrről 22 ezer forinttal a tanító pályára készülő számúra püspöki konviktus alapított, melyben mintegy 100 szegény tanuló nyer részint ingyen, részint fölötté csekély árért ebédet és vacsorát. Ez intézet segítségével az egyházmegye német és horvát közsegeiből sok ifju tanulhat Győrről, kik itt a magyar nyelvet megtanulván, terjesztőivé lesznek otthon is. A tanítók számára nyugdíjalapot teremtett, mely immár meghaladja a 30 ezer forintot. A népnevelés emelésére hozott áldozatainak kiváló példája az 55 ezer forinttal alapított kapuvári zárdaiskola s a 8000 forintból teremtett bonyi iskola, nem is említve a számos közsegeben állított elemi és más iskolákat, melyekre százezreket költött.

Lelkipásztori buzgóságát illusztrálja, hogy körútjain közel kétszáz ezer hívőnek adta föl a bérmlást, 393 áldozat papot szentelt föl, egyházmegyéje nevezetes halottjait majd mind maga temette, minden nagy ünnepen pontifikált, húsz templomot konszekrált, hatot benedikált s ezekből ötöt teljesen a maga költségén építtetett. A közoktatás és művelődés ügyére hozott áldozatainak ismert összege mintegy 280,000 forint. A püspökség uradalmaiban, melyek 15 ezer holdra mennek, sok jövedelmező beruházásokat tett s öt új majort építtetett. E birtokokat azonban 15 kegyurasági templom és 13 plebániához jókarban tartási költsége is terheli.

Az e sorok elején idézett munka egyébiránt részletes kimutatását közli a püspök közeléül ismert adományainak. Így a templomokra s általában vallási célokra tett adományok összegét 176 ezer, az iskoláigyre és közművelő-

dési célokra hozott áldozatokat 278 ezer, a jótékonyra, segélyekre, egyházmegyei célokra fordítottakat 150 ezer, a kegyurasági kiadásokét 173 ezerre, együtt tehát 777 ezer forintra teszi, a mi, tekintve, hogy a győri egyházmegye nem tartozik a nagyobb javadalmúak közé, mindenetre jelentékeny összeg s csak a püspök szerény életmódja, mely alig különbözik egyházmegyéjének valamely plebánosától, teszi megérthetővé.

Gondoskodásának kiváló tárgyai a győri nagyobb és kisebb szemináriumok, s a győri és soproni tanítóképző intézetek, melyeknek virágzásában a lelkes főpap legnagyobb örömét találja és semmi áldozatot nem kímél, hogy azokat céljaiknak megfelelő magas színvonalon tartsa. A népiskolák között a horvát tannyelvűekre is különös gondot fordít s azokat az eddigi tót nyelvű tankönyvek helyett horvát nyelvűekkel látta el, melyeket a maga költségén nyomtatott ki. Azt nem várta be, hogy idegen ajkú népiskolákban a magyar nyelv oktatását országos törvény tegye kötelezővé, hanem elrendelte maga s ez irányban már is a legszebb eredmény tapasztalható.

Zalka János püspök mint egyházi író is a kiválóbbak között foglal helyet.

A buzgó főpap, derek hazafi és jó lelki ember 25 éves püspöki jubileuma alkalmából mi is csatlakozunk híveink jó kívánataihoz.

CSAK A NAPOT...

Csak a napot, azt nézem én,
Mikor támad, mikor lemén,
S mikor támad, bánat nekem,
S mikor lemegy, megkönyezem.

Keleten az édes anyám,
Nyugaton a kedves babám;
Mind a kettő kéne nekem
S egyiket sem ölhetem!

Hej, nyugat is, hej, kelet is,
Szépszédik a lelkemet is,
Az egyik hí, másik maraszt,
Oh még búval se győzőm azt.

Mért nem tudok én repülni,
Börtönömből menekülni?
Vagy mért nem én vagyok a nap,
Ki ott felkél s itt lehalad?

Hej, ha volnék! Beh igazán
Tenném a mi nézne reám,
Támadattól elindulnék,
S alkonyatra leborulnék.

LOMÁNDI MIKLÓS.

DALOK.

Vándorol a báránnyelű... .

Vándorol a báránnyelű keletre,
Szeret engem egy szép szőke menyecske,
Ablakánál ha naponként elmegyek,
Piczi fehér kendőjével integet,
Nefejejs-kék szemével rám nevet.

Haraguznak rám nagyon a leányok,
Hogy nem járok, hogy nem futok utánok,
Hogy szavukat, mosolyukat nevetem,
Hogy a szemem rájuk soha nem vetem,
S csak azt a szép szőke asszonyt szeretem.

Hegedű szól... .

Hegedű szól, czimbalom szól, muzsikálnak valahol,
Halavány szép szőke asszony, az ablakon kihajol.
Köny ragyog a két szemében, az a nótá fáj neki,
Könytől ázó fehér arcát kis kezébe temeti.

Sír a nóta, hegedűnek, énekelnek valahol.
Halványarcú barna ifjú az ablakon kihajol.
Nehéz szívvel eltűnődik mindkettő az éneken,
Szól a nóta: egymáséi nem lehetnek sohasem!

ZOLTÁN VILMOS.

LEÁNYSZÖKTETÉS AKADÁLY NÉLKÜL.

Vig elbeszélés.

Irta ZÖLDI MÁRTON.

Berkovics Tádé messzeföldön kitűnő renoméban állott, mint kereskedő lángész, holott csak vegyes kereskedése volt Füzes-Berényben. Hanem az aztán csakugyan vegyes volt a szó leg-tarkállóbb értelmében. Boltjában negyven év alatt halomra gyűlt minden képzelhető és képzelhetetlen árucikk, a pamutezernától kezdve a lyoni selyemig, az árpaczuktól az öntött vas-kályháiig, nem is említve a likörök megszámlálhatatlan fajtaát. Igazi amerikai mester volt az árúk kínálgatásában. Ha valaki törkölyt kért, arról mesés dolgokat tudott elbeszélni s kézzel foghatóan bebizonyította, hogy bunda-pálinkája minden élet-elixirnél hatékonyabb esodaszer s nemcsak az életet hosszabbítja meg, de okszerű fogyasztás mellett örök ifjúságot képes varázsolni. A ki olesó szövetet készült vásárolni, annak vaslogikával bebizonyította, hogy nincs nagyobb oktalanság, mint drága posztóra pazarolni a pénzt, holott az olesó ugyanolyan szolgálatot tesz; viszont, a ki drágát kért, azt határtalan dicsérettel halmozta el ésszerű föl-fogásáért, lelkesülten magyarázta, hogy a mi jó, az sohasem drága, s csak az dobálja a pénztét, a ki selejtes minőségűt vásárol. E mellett bámulatos kitarással igyekezett vevőivel elhitetni, hogy minden egyes árucikknek veszteséggel ad tül, s kész volt ez állításait az eredeti számlákkal bizonyítani, mely számlák azonban rendesen nyomtalanul eltűntek, ha egy-egy kétkedő vevő komoly hajlandóságot tanusított beléjük pillantani.

A városi mérnök, kinek a számféjtés erős oldalát képezte, üres óráiban kiszámította, hogy Berkovics Tádé, ha minden száva igazságtól számba menne, negyven év óta milliókat fizetett volna reá boltjára, holott köztudomású volt, hogy ő a város leggazdagabb polgára, noha apja szegény rácz tanító volt, a kit az eklzsia temettetett el nem nagylelkűségből, de kényszerűségből.

Berkovics Tádé egész életében komoly számdékot tanusított házassági frigrre lépni valamely hozzávaló derék nő személylyel, s ha csak alkalmá nyilt, igen épületes és nem minden poézis nélkül való dolgokat beszélt el a családi élet megbecsülhetetlen gyönyörűségeiről, melyeket mindenek fölé helyezett. Hanem azért még sem nősült meg, noha hatvan éves korában sem szűnt meg elvileg lelkesedni a házasesletért.

Annai bizonyos, hogy fiatalabb éveiben minden női kundsafnak élet-halálra udvarolt, de bámulatos óvatossággal csupán a szivért és soha sem a kézért esengett. A kisvárosi pletyka, mely a lelkiismeretlen túlzásokat nagy előszeretettel hajhászta, de rendszeren helyes csapáson járt, úgy magyarázta a dolgot, hogy az élelmes boltos egyiket se meri elvenni, nehogy a többieket, mint vevőket elveszítse.

Ezekből láthatjuk, hogy Berkovics Tádé nemcsak érsénye fenekéig, de szíve mélyéig kereskedő volt, ki az üzleti érdeknek eszményeit is föl tudta áldozni. S úgy látszik, ez a legesekélyebb pusztítását nem okozott kedélyében és testi épességében, mert hatvan éves kora ellenére is oly egészséges volt, mint a makk, s mindennap kora hajnalban oly élvezettel cibálta az álmos boltos inasok férsületlen üstökét, mint oly ember, a kinek esze-ágában sincs az élet örömeiről lemondani.

Hanem egy esemény mégis erősen megbolygatta pedánsul fegyelmzett kedélyvilágát. Már tül volt a hatvanon, midőn öcsése, a ki szomszéd közsegeben rácz tanító volt, hirtelen meg-

halt, bátyjára hagyva néhány kifizetetlen adóságot és egyetlen fiát, Ivánt.

A fiú tizenhöz éves volt, nagy, nyulánk természetű suhanc, férsülhetetlen sűrűségű fekete hajzattal, még feketébb szemekkel s oly jellemző délszláv vonásokkal, mint a minőnek az olyan montenegrinus kecskepásztorokat szokás festeni, a kiknek nincs fejlett érszük különbséget tenni a saját és a szomszédjuk kecskéi között.

De nagy tévedés volna e félelmes külsőt Iván jellemével bármilyen vonatkozásba is hozni, mert némi vele született dacosságtól eltekintve, lehetetlen szelidebb kedélyt képzelni. Csupa becsület és önmegtágadás volt, ki minden keletkező vágyat el tudott fojtani, nehogy általa a világröndnek hajszála is megörbüljön. Pedig voltak vágyai, lelkének homályos sejtései a művészet felé vonzótták, benne is megvolt az a csöpp transzcendentálizmus, mely az embe-rekből félisteneket és egész kontárokat alkot. Sőt e vágyaknak némi szárnya is kezdett pelyhedzni, különösen mióta az első szintársulat tragikus hősét szavalni hallotta. Igaz, hogy irlgalmatlan álpathozással szavalt, de hát a valódi arany fényét a lámietől csak a szakértő tudja megkülönböztetni. A fémjelző tudását senki sem hozza magával a világra.

A komoly tudományok iránt való vonzódás azonban teljesen idegen volt lelkének, s így nagyon kevés esodálatost találhatunk abban a tényben, hogy a hetedik gimnáziumban egyszerre három tárgyból bukott meg.

A temetést követő napon az öreg Berkovics kellő veszekedések között kifizette az orvost, patikát és a többi hitelezőket, azután felült a kocsiára és szeliden rámorodult Ivánra.

— No, hát gyere lemm, vagy mi... .

Iván melléje ült. A hosszú, poros alföldi uton csak igen kevés szót váltottak, s mikor az öreg észre vette, hogy Iván szeméi könybe lábadoznak, félíg megindult, félíg zsörtölődő hangon ilyeneket dünyögött:

— Jó, jó, csak sirj, hisz apád volt. Nekem pedig öcsém. Sokkal akurátosabb dolog lett volna, ha tül élt volna engem, hisz tíz évvel volt fiatalabb. De hát ebben sem tudott rendet tartani, az Isten nyugalmasztalja... Tudod-e, hogy rajtam kívül nyumi rokonod sincsen a kerek világon? Így állasz egyedül, mint az a horpadt tilalomfa amott az útszélen.

— Tudom, bácsi.

— No, de velem jól jártál, nem fogsz szidni, ha az apád után bandakulok. Persze az soha lesz, egészséges van. Tudod-e, hogy még sokásem voltam beteg? Még tyukszemem sincsen.

— Tudom. Boldogult jó apám számtalanszor mondta, hogy Tádé bácsi száz évig is élhet.

— Száz esztendeig? Hm. No, ne félj semmit. Engedek belőle tizen-tizenötöt, és addig sem lesz okod patkányemérgel megégetni, ha jól viszed magadat és megbecsülsz.

— Szeretni fogom, mint édes apámat.

Hazaérve, vacsora után az öreg megtömette Ivánnal hosszúsáru csibukját, a gazdasszony paraszat hozott a konyhából, s mikor a füstölő üzembe jött, Berkovics, komoly redőbbe szedve homlokát, filozofálni kezdett.

— Tehát megbuktál a hetedik osztályban? No, ez az egyetlen helyes, a mit tehettél. Leg-alább nem lesz belőled éhenkórász. Én a harmadik elemi iskolából kerültem a világra és hála Istennek, van annyi becsületem és annyi tejtbe aprítani valóm, mint akármelyik tudós professzornak. Nagyon szép az a tudomány, ha más vesződik vele. Lássuk csak, hogy is kezdjem el veled? Bótos inasnak már nagyon tudós vagy, legénynek meg nagyon tudatlan. No, majd belerázlak én a kerékvágásba, észre sem veszed,

úgy a kezéhez nő a rőf, mintha azzal született volna. Nem leszek kemény hozzád, megengedem az inasoknak, hogy «urfi»-nak szólítsanak. Nem vagyok én rossz ember, csak a kezem nehéz egy kicsikét, ha pénzt kell kiadni, ősszesucokodik, mint a Wertheim-lakat. Héhehe!

Néhány nap mulva Iván Füzes-Berényben általános érdeklődés tárgya lett. Csinos külseje, s az a még érdekesebb körülmény, hogy a gazdag Berkovicsnak leendő örököse, feléje terelték a figyelmet. Ő maga, noha egy szikra kereskedelmi érszke sem volt, igen szépen beletörődött az új állapotba, s mire egy év lelett, már igen élesen meg tudta különböztetni a battisztot a perkáltól.

De e közben ösmeretségeket is szőtt az ottani arany-, magyarán: korhely-ifjusággal, kik lassan-lassan belevitték őt apró, ártalmatlan természetű lumpolásokba, a melyekben csak titokban vehetett részt a jószívű gazdasszony beleegyezésével, ki őt éjjelenként kieresztette a hátsó ajtón.

Ebből aztán nagy veszedelmeket keletkezett, mert valamelyik jószívű szomszéd becsületbeli kötelességének tartotta idétlen túlzásokkal fölfelezni a dolgot az öreg előtt, ki e hir hallatára nem érszett ugyan valami nagy fölhaborodást, de elhatározta, hogy erőlyesen fog föllepni. Egész nap válogatta a kiméletlen kifejezéseket, hogy éjjel minden emóció nélkül üthessen le velük Ivánra. Döntő sikert remélt s nem is sejtette, hogy minő katasztrófát készít elő.

A dolog úgy történt, hogy éjjelkor a kapuban megleste a gyanutalanul hazafelé sompolygó Ivánt, s mikor az ajtót kinyitni készült, ott találta nagybátyját hálósapkában és csibukosan. Az öreg szabad folyását engedett ékesszólásának, s miután elegendően ellátta öcsészt lump, korhely, permahajder, naplopó s egyéb szalonkép-telen kifejezésekkel, egy új áriába csapott át, melynek tenorját az képezte, hogy micsoda sivar jövő várakozik Ivánra az ilyen kezdet után.

— Ehen fogsz meghalni! — kiáltá egyre lendületesebb hanglejtéssel, — nem lesz egy tisztességes kabátod, mint a hogy az apádnak nem volt, a ki szintén a koresmákban herdálta el mindenét.

Az apja emlékének e meghurcolása nagyon érsékenyen érintette Ivánt, összeszorította ajkait, nehogy valami erős kifejezést szalajtszon ki rajtuk.

Az öreg pedig saját rekedt hangjától megdühödve, egyre kiméletlenebb lett.

— Aztán meg honnan veszed a pénzt? Lehet, hogy még nem nyúltál a kasszához, de bele fogsz markolni. Hanem jegyezd meg: ügyelni fogok a koremeidre.

Iván arcát é sértésre halott halványaság lepte el, szinte megtántorodott, oly elemi erővel érte őt e csapás. Hanem a másik pillanatban már kész volt elhatározására.

— Köszönöm eddigi jószágát. Fizesse meg a jó Isten. Engem többet az életben nem lát.

Azzal sarkon fordult s nekiment a holdvilágos éjszakának. Berkovics meglepetésében nyitva felejtette a száját s nagy öröklődésébe került ennyit utána kiáltani:

— Hé! Hová mész?

De már akkor Iván befordult az utcasarcon.

(Folytatása következik.)

A FEKETE ERDŐTŐL A FEKETE TENGERRIG.

Az amerikai «Harper's Magazin» legújabb füzetében folytatólag közli amaz új leírását, melyet három vállalkozó szellemű angol tett, három kis csónakon haladva át a Dunán a Fekete-erdőtől a Fekete-tengerig. Lapunk folyó évi 15-ik számában közöltük az út leírását, raj-

Monostorszegi nő viselet.

Duna-Földvár.

Bezdáni magyar leányok.

Disznópásztor.

Disznócsorda a Duna partján.

Nyomtatás.

Dunaföldvári vízfordonók.

Sokaer leányok.

Dunaföldvári mosónők.

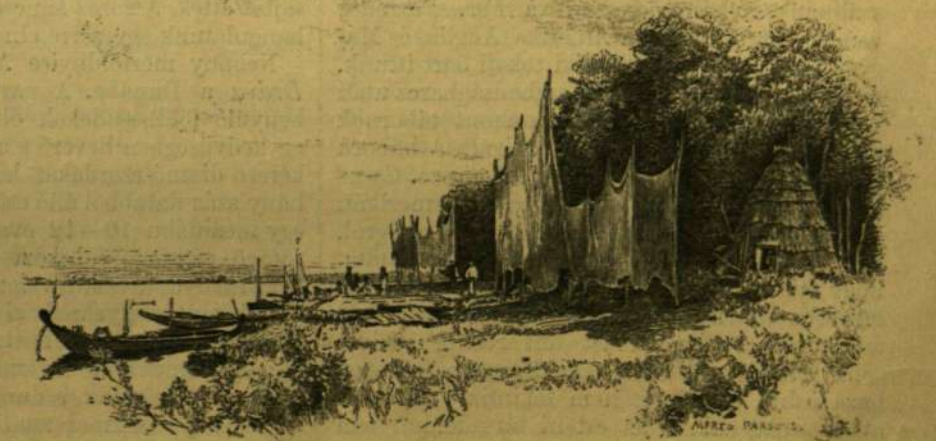
Vukovári görögdiányék.

Czigány-leány.

Dunai malmok.

Halász-kunyhó Gemenczén.

zokkal kísérve, Dévénytől—Budapestig, az itt következő részben a budapest-belgrádi útról közölt leírás adtak, melyben nem kevesebb rokonszenvvel nyilatkozik hazánkról az utazók egyike, a czikk írója: *Bigelow*, míg a festőművész, *Millet*, e részt is sikerült rajzokkal illusztrálja.

Az utolsó bucsúztató csárdás melabús hangjai még fulunkban zúgtak, midőn Budapestet elhagytuk, — írja *Bigelow*. — A nap már a hegyek mögött bujdosott, s úgy látszott, mintha a Duna négy napig tartott folytonos tivornyázásunkat rossz néven vette volna, mert árja hajóinkat rohamos sebességgel sodorta tovább, — Pozsony óta a folyam partjai mellett elterülő vidék szebbnél-szebb tájkepeket mutatott. Mindenütt élet és napfény. Hol vízi-malmok horgonyoztak, ott a parton gabnával megrakott szekereket láthatunk, melyeknek tulajdonosai arra vártak, hogy az örleiben reájuk kerüljön a sor.

A hely szükvolta nem engedi, hogy mindazon falukat és mezővárosokat leírjuk, melyeket Budapesten alól megemléztünk, itt csakis *Duna-Földvár* akarunk szorítózkodni, melynek eredeti magyar typusát a többi helyeken szintén megtalálunk. Mindenütt hosszú, széles utcák alacsony házakkal, ezek előtt vékony virágzó akácok. A mezőváros közepén a vásártér, melyen *Duna-Földvár* néhai álmos vén asszony gyümölcsöt árult. A templom és iskolán kívül valami nagyobb épületet nem igen lehet látni. Annál élénkebb a Duna partja, hol bokáig vízben álló leányok mosnak, míg férfiak szekerekbe fogott ökreiket usztatják. A part mentében felhalmozott óriási nagyságú görög-dinnyék általános figyelembe részesülnek, a mennyiben a város apraja, nagya egész nap dinnyét eszik. Soha ennél nagyszerűbb gyümölcsöt nem ettünk. A Dunától visszaterő víztorló leányok vig danolása messzire elhallatszik, s már azon tűnődünk, vajjon nem lett volna sokkal célszerűbb az éjszakai Földváron tölteni, midőn a beállott sötétség egyúttal nagyon erős szelét is hozott, a melyet a Dunán még nem igen tapasztaltunk. Bármerre akartunk volna is partra szállni, mindenütt részint sziklára, részint pedig végtelen mocsarakra akadunk, melyeken hajóinkkal át nem juthatunk. Végre a víz árja egy fűzfával benőtt zátonyra vetett, honnan sekély vízbe, utóbb pedig partra értünk. Itt sátrinkat felítve főzéshez láttunk s az éjszakát az erős vihar daczára elég jól töltöttük.

Hajnalban ismét hajóra szállva, útközben egy nagy halászbárkát láttunk. Minthogy a budapesti víz élet közepette éléskamránk újból megtöltését elfelejtettük, a halászszal való találkozás épen kapóra jött. Olesó pénzen gyönyörű kecskéket vettünk, melyek a Duna ezen részében szép számmal találhatók. Kedvező széllel hamar elhagytuk a szőlőhegyes vidéket, és nonsokára a partról egészen más kinézésű emberek, idegen nyelven szólítottak meg bennünket.

Mohács mellett bizonyára elhaladtunk volna, ha a part mellett álló feltűnő szépségű gyermekek és fiatal leánykák figyelmünket magukra nem vonják. Így partra szállva, először is a fürdőbe akartunk menni, midőn egy alig tizenkét éves fiú angol nyelven, de tisztán kivethető amerikai hanglajttal avval szólított meg, hogy nagyatyja látogatásunkat elvárja, mielőtt újra hajóra szállnánk. Nehány percz múlva *Fornet* ezredes vendégszerető házában, Amerika, Anglia, és Magyarország jöletére 1848-iki tokaji bort ittunk. A vitéz ezredes az 1849-iki szabadságharc után Amerikába menekült, hol Fremont tábornok alatt az északi hadseregben szolgált. A háború bevégeztével ismét hazájába tért vissza. Gyermekei és unokái tisztelettel emlegetik Amerikát, s oly elragadó hévvel beszéltek az országról, mely őket annak idején szívélyesen fogadta, hogy mi langyos hazafiai érzelmekkel teljesen hátrébe szorultunk. A derék katonával való találkozás oly benyomást tett reánk, melyet soha sem fogunk elfelejteni. Magyarországon a haza iránti szeretetet nem tekintik valami elavult szokásnak, s az ottani társadalom nem ismeri azt a bizonyos mesterséges egykedvűséget és hidegséget, mely az angol-szász fajt annyira jellemzi.

Néhány mérföldnyire *Mohács* alatt ama csatorna felső torkolatához értünk, mely a Dunát a Tiszával összeköti. A csatornát annak ide-

jén a rómaiak tervezték, de létesítése csak a mostani század második felében sikerült. A ki Magyarországot látni és tanulmányozni akarja, ne üljön vasútra, vagy pedig gőzhajóra, hanem gyalog, vagy pedig úgy, mint mi, csónakon járja végig az országot, mert különben ép oly kevés fogalma lesz róla, mintha léghajóból nézte volna. A *Ferencz-csatorna* végig a budapesti amerikai alkonzul, Gerster Lajos úr kalauzát bennünket, kinek társaságában egy szombati napot és a reá következő vasárnap felét, *Monostorszegen* töltöttük. Ez a sokács falu a Duna partján fekszik ugyan, de mivel az előtte lévő sziget a házakat egészen eltakarja, csónakjainkról bizonyára észre nem vettük volna. Aratás idején a falu egészen üres, mindenki a távol fekvő mezőre megy, honnan csak este térnek vissza, még pedig az örült vágatásban haza induló malacokkal és sertésekkel együtt. A három Tarasconi Tartarin példájára, mi is Monostorszegen mindent megtaláltunk a mire szükségünk volt, mintha csak mulattatásunkra valamely részvénytársulat alakult volna. Egy jómódu bérlő házában néhány percz alatt a tánczra készülő fiatalok szép számmal gyűlt össze, mely tiszteletünkre eleinte csárdást, utóbb kolót tánczolt, mely itt, valamint Szlavoniában és Horvátország nagy részében a kedvelt tánczok közé tartozik.

A monostorszegi viselet nagyon egyszerű; a nők kivétel nélkül saját maguk által készített vászonszöveteket viselnek. Télen és tánczközben, vagy templomban, pirospiros, sárga sarku, hegyes orru csizmák lábaikat nagyon elcsufítják. A férfiak öltözete szintén egyszerű, habár célszerűség dolgában nem sokat tartunk róla. A templomban férfiak, nők, leányok elkülönítve ülnek vagy állnak, az isteni szolgálat alatt mindenki illedelmesen viseli magát.

A hitazonoklat alatt a szomszéd *Bezdán* nevű faluba mentünk, melyben csupán magyarok laktak. Habár *Bezdán* csak néhány angol mérföldnyi távolságban fekszik Monostorszegtől, mindamellett úgy tettünk nekünk, mintha ismét más országba jutottunk volna. Az emberek épen akkor jöttek ki a templomból; még a vén asszonyokon is meglátszott a magyar faj ruganyossága és véralakata. Az öltözet is egészen más s határozottan magyar jellegű. Nekünk különösen a hajadon leányok által viselt fekete harisnyák és piros vagy sárga papucskok tetszettek meg, melyek a láb csinos arányait teljesen feltüntették.

Bezdán közelében, majdnem tőszomszédságában, egy szerb falu fekszik. Ebben a keleti piszok és rondaság minden jeleivel találkozunk. Mint afele valódi keletiek, az asszonyok, asztalok vagy székek fényezésének mellőzésével, házaik előtt a földön guggoltak.

Másnap korán reggel a *Ferencz-csatornát* elhagyva, ismét a *Dunára* jutottunk. *Apatinnál* partra szállottunk, mivel azt kellett feltételeznünk, hogy a hosszú és nagy kiterjedésű faluban ismét új alakokkal fogunk találkozni. Az első emberi alak, mely szemünkbe ötlött, egy vézna, szikár, vén asszony volt, ki ép olyformára, eredeti alaku rokkáján font, a milyenként a Fekete-erdő vidékén láttunk. A falu minden külsőségei határozottan német jellegre vallanak, s így azon sem akadunk fönn, hogy az emberek a falusi koresma előtti lugosban bor helyett sört ittak s hozzá a hagyományos német kolbászt és érett sajtot ették. A sörös kancsók láttára emelkedett hangulatunk egyszerre elmúlt.

Néhány mérföldnyire *Apatin* alatt ömlik a *Dráva* a *Dunába*. A partok mentében egyes benyúló földhasadékok oldalában paradicsomi egykedvűségben heverő s a meleg iszapban sütkérező dísznő-csordákat láttunk. A gyakran néhány száz darabból álló csúrhérsé többnyire csak egy meztelű 10—12 éves szubanc ügyelt, ki röfögő pártfogoltjai közt üldögélve, egy saját gyártmányú nyelvén valami melabús dallamokat játszott, melyeknek alaphangjait valahol a Ganges partján is hallottam. Hogyan kerültek ide, — ki tudná ezt megmondani!

Régi ismerőseink, a dunai malmok, melyeket itt is szép számmal találunk, mindenkiben a Bécs és Pozsony alatt látott példányokhoz hasonlítanak, mintha ugyanazon egy műhelyből kerültek volna ki, csak hogy a tulajdonosnak neve most már nem magyar, hanem cзырил betűkkel volt az ajtó fölé festve. A partokról némelykor vastag bajuszu emberek s határozot-

tan durva kinézésű és öltözött asszonyok kiabáltak utánunk. Arcvonásaik és taglejtéseik a magyar faj eredeti könnyedsége nélkül nem a legjobb benyomást tették reánk. A férfiak vörös övekkel és daróc-posztóbból készült bő bugyogókkal a szerb határ közeléig jutottak, de egyéb apró külsőségek is egy teljesen különböző népfajra vallottak. A dinnyefogyasztás határát már Budapesten véltük elhagyni. Most azonban azt tapasztaltuk, hogy annak zónája nemesek idáig, hanem még sokkal tovább is elterjed. Jóakaróink bennünket már Budapesten figyelmeztettek a vukovári görög dinnyére, a melyekhez a másutt termelték még hasonlati sem lehet. Hogy ezeket megismerjük, *Vukovárt* partra szállottunk.

Az ott felhalmozott óriási dinnyéket eleinte bombáknak néztük, s szemünkkel hiába kerestük a hozzá való ágyúkat vagy erődöket. Midőn a piacpon megjelentünk, a kereskedők közt némi mozgalmat vettünk észre, mintha az emberek féltek volna tőlünk. Egy némélet beszélő csendőrtől több megtudtuk, hogy az asszonyok csónakjainkat torpedóknak nézték, s azt hitték, hogy *Vukovárt* elfoglalására jöttünk. *Vukovárt* azonban nemesek görögdinnyét és félénk asszonyokat, hanem egyebet is láttunk, miről annak idején sokat olvastunk és hallottunk, a nélkül, hogy arról tulajdon szemünkkel meggyőződhetünk volna. Ugyanis a városban kívül egy valódi cigánytáborot találtunk. Egy régi osztrák katoná, ki valamit némélet is tudott, önkényes tolmácsnak és kalauznak ajánlközvált, tőle a többek közt azt is megtudtuk, hogy a cigány táborban egy feltűnő szépségű cigány menyecske van, ki — a mint az agastyán mondá — sokkal szebb, mint *Natalia* szerb királyné, kihez egyébiránt nagyon hasonlít. Sajnálatunkra a szép asszony nem volt a táborban, s így egyelőre csak bájainak leírásával kellett beérnünk.

Másnap reggel azonban nagy ámulatunkra az agastyán egy rendkívül szép cigányleánnyal állított be hozzánk. «Ez ő, — suttogá a vén ember, — ugy-e bár ilyet nem láttak?»

És csakugyan igaza volt. Ilyenek lehetnek a régi pharaonok, melyeknek szobrai a londoni múzeumban láttuk.

— Elmenne ám önkkel, folytatá a kalauz.

— Hogyan érti ezt?

— Hát csak úgy, hogy a hajón az urakkal elmenne.

— Igen, igen, elmegyek, ha Bukarestig elvisznek.

— De ha a férje keresné s megtudná, hogy velünk elment.

— Ne tessék attól tartani, — mondá a kalauz, — majd keres a magának más asszonyt. A furcsa ajánlatról csak így menekültünk, hogy csónakjaink különös alakját hoztuk fel akadályul. Két ember nem fér meg benne. A szép asszony, kit jöfelle dohánnyal és néhány darab ezüstpénzzel megajándékoztunk, nem vette nagyon zokan a dolgot, és legkaczerább mosolyával szívélyesen elbúcsúzott tőlünk.

Vukováron alul az egész vidék, az emberek — férfiak és nők egyaránt — már határozott keleti típusuak, mi részben érdekes, de a magyar vidék után nem a legjobb benyomást tette reánk.

Zimony az utolsó magyar város a Duna jobbpartján, mely egy gyarapodó kis kereskedelmi kikötőhöz hasonlít. Lakosai leginkább szerbek, kiknek viselete a török szomszédság közeléig jutott. Eleinte azon voltunk, hogy tüstént *Belgrádba* megyünk, de a magyar határt nehéz szívvel léptük át s így egy egész napot töltöttünk *Zimonyban*. Ide s tova nyolcz hete mulván, hogy a *Dunán* hajóközünk, a nap legnagyobb részét csónakjainkban töltöttük. Igaz ugyan, hogy Bécsben, Hainburgban, de különösen Budapesten néhány napig a szárazföldön tartózkodtunk, mindamellett egy kis szünet itt is elfért reánk. Midőn *Zimony* falai alatt táborozva képeletünkben a *Belgrád* várát ostromló magyargyúkat hallottuk, egyúttal az is eszünkbe jutott, hogy nonsokára és valószínűleg itt — újra két nagyhatalmasság hadai fognak egymással mérközni. Ki lesz a győztes? — de ki tudná ezt megmondani? . . . . .

AZ 1892-KI NAGY HÁBORU.

— Jövendőlés. — (Folytatás.)

Páris fölmentése.

A németek visszavonulása.

(Párisi levelezőnk től.)

Páris, június 28. A helyzet mind bonyolódottabbá lesz. Az ellenség a kapuk előtt áll. Az előőrök visszanyomattak s azt mondják, hogy két erőd a németek hatalmába került. A kormány ellen zúgolódna, mivel ez a tábornokok ügyeibe avatkozott. Sokféle parancsok s az a körülmény, hogy *Saussier* tábornok szabadon nem működhetett, a Belgiumban szenvedett vereségeket idézte elő. A csősélek naponta a Tuileriák előtt gyülekezve, *Carnot* elnök lemondását sürgeti, az eféle jeleneteknek azonban a lovas rendőrség véget szokott vetni. Előzőtt három nappal hét anarkhista főnököt végeztek ki, mi a kedélyeket némileg megnyugtatta. A köztársaság elnökét még béke idején sem fogadták oly lelkesedéssel, mint most és *Freycinet*, kivel tegnap néhány perczig beszéltem, nagyon bizik a harc kedvező lefolyásában.

Június 29. délelőtti 9 óra.

Freycinet nem hiában mosolygott tegnap. Páris fölmentése sikerült. *Negrier* tábornok az elbizakodott németeket egy sikerült éjjeli támadással tudt megverté. A kirohanás éjfélt után két óraker kezdődött és hat órára a *Porte-Mandénál* már német foglyokat és sebesülteket láttam, kiket a csatateréről szállítottak oda.

Később.

A német fogoly tiszték egyikével, kit gyakran láttam *Washingtonban* és *Bostonban*, néhány szót váltottam. Szerinte a német csapatok az elmúlt napok nehéz munkájától teljesen kimerülve lévén, *Negrier* tábornok csapatjainak támadását nem tarthatták ki. Ezenkívül közvetlenül a kirohanás előtt hire járt, hogy három német hadtest *Bar-le-Duc* tájékán megvertett s valószínűleg ez a fontos esemény benitotta meg a Páris előtt álló csapatok erejét. «Csak egy órára jönne vissza *Moltke!*» mondják a német tiszték. Egy bajor tiszt azt állítja, hogy mostanáig a francia sereg mozdulatát csak kémszemlék voltak, s így a németek hatalmába került hadifogoly száma, valamint a nagyra feltűjt győzelmei tulajdonképen nevétséges túlzások, melyeknek következményét a mai vereség képezi. Ugyanaz a bajor tiszt nem igen lelkesült *Vilmos császárral* s ennek isteni küldetéséről, sőt kijelenté, hogy *Bajorország* már régen megunta a porosz hegemoniát.

Délelőtti 4 óraker.

A németek teljesen visszavonulnak, s Páris ismét szabad. A kormány egyik tagjától azt hallottam, hogy *Saussier* tábornok *Miribel* vezérkari főnök tanácsára nem gátolta meg a németek gyors előrenyomulását, mely által a háborút egy nagy csapással akarták bevégezni. «A császár számított az ország benső meg hasonlítására, de — mondá a miniszter, — mióta arisztokratáink republikánusokká lettek, Franciaország ismét a nagy nemzetek sorába lépett. 1870-ben négyféle párt volt az országban. Mai napaság politikai nézeteltérések ép oly keveset nyomnak a latban, mint Amerikában.»

Gallifet tábornok előrenyomulása.

Érintkezés az ellenséggel.

Chaumont, június 29.

Végre a május 30-ika óta levelek és táviratok feladását korlátozó intézkedés megszűnt. *Gallifet* tábornok serege május 25-ike óta *langres-pinali* és *belforti* erődített táborából nem mozdult, sőt örjártatainak kivételével egész lovassága helyben maradt, mivel a tábornok egy erős gyalogsági fátvállal fődte be állását, melynek föllebentését a németek meg sem kísértették. *Gallifet* tábornok figyelemmel kísérte a németek mozdulatait, kik összeköttetéseiket hátrafelé nem biztosították és a mint említett, Páris elfoglalásával a hadjáratot be akarták fejezni. Végre június 20-án a 200 ezer emberből és 700 ágyúból álló sereg megkezdte műveleteit. A csapatok hangulata a lehető legjobb s midőn *Gallifet* tábornok hatvan éves kora daczára teliver harcmenjén a gyalogság oszlopain végig vágta, mindenütt óriási lelkesedéssel fogadják.

Tegnap hajnalban a majdnem húsz angol mérföldnyire előre száguldozó lovasság azt jelenté, hogy a poroszok szintén mozognak, délután pedig két vagy három sebesültekkel megrakott szekér, nemkülönbön fogoly német dzsindások a harc közeléig biztos kilitásba helyezték. Az egyik vadász-zászlóalj parancsnoka arról értesített, hogy kíséretében a csapathoz csatlakozhatom, miért is tüstént felkerestem a zászlóalj táborhelyét, honnan a dolgok állását könnyen áttekinthettem.

A dandár, melynek kiegészítő részét a vadászok képezték, egy kis falu körül táborozott. Három dragonyos-ezred egy helyen volt felállítva. Éjszaka felől némelykor egy-egy lövés hallatszott, mire lovas küldöncök érkeztek a dandárhoz. Egy körülményem nem volt tisztában, hogy a faluban egyetlen vadászt sem láthatam, csak utóbb jöttem reá, hogy a sötét-kék egyruhás katonák többnyire a kertekben és pajtáikban vannak elrejtve.

(Folytatás köv.)

EGYVELEG.

* **Fegyverkovács zsidók.** Tripolis közelében Észak-Afrikában van egy Amruz nevű sajátosság falu. Lakói kizárólag zsidók s mindannyian, még a rabbi is, kovácsiparral foglalkoznak, úgy hogy egész nap kora reggeltől késő éjszakáig lehet a kalapács zaját hallani. A gyengébb öregek, kik egyébre már nem képesek, legalább a fuvót nyomják. Legnagyobb részük fegyvereket is készít, melyeknek az arabok között oly jó híruk van, hogy még a Niger vidékére is szállítják.

* **Az ausztráliai lantmadár** rövid idő alatt ki fog pusztulni Új-Dél-Wales államból, mivel amerikai ügynökök nagyon üldözik e szép madarat, hogy tolatit női kalapdísznek megszerezze. Némegre egyetlen ilyen ügynök két hét alatt 10,000 madarat fogott össze.

* **Az automata gépek**, melyek a beléjük dobott pénzdarabért súlyt mutatnak vagy valamit adnak, sajátosság zavart idéznek elő Amerikában az által, hogy a rézpénzt kivonják a forgalomból. A gépek tulajdonosai ugyanis csaknem kivétel nélkül New-Yorkban laknak s ide óriási apró pénz kerül ez úton, egy évben átlag 36 tona súlyt.

* **Bogarakat női ékszerként** is használnak. Az Egyesült-Államokban sok nő hord az Antillákról szerzett világító bogarakat hajójában, s mexikói nők pedig egy *Zoophorus* nevű bogarat horának broche gyantán amulett helyett és pedig élve, tarka bárony szalagban vagy másfépen díszítve s apró finom arany lánczsal arany gyűrűhöz kötvé. Mondják, hogy ez utóbbi bogár két évig is élél táplálék nélkül.

* **Koch Katalin** nevű népköltő hunyt el a múlt hóban *Ortenburg* nevű bajor községben, 81 éves korában. Ez a nő csak népszerű költő volt s 16 éven át egyszerű szolgáló volt, de azután kizárólag alkalmi versek készítésével kereste meg kenyerét. 1882-ben Stuttgartban «*Jungfer Bas*» nevű alatt egy kötet költeményt adott ki, melyet a kritika is nagyon méltányolt és csakhamar második kiadást ért. Emlékiratai is megjelentek nyomtatásban.

* **Japánban** nagyon hamar meghonosodtak a modern alkotmányos élet kinövésai. A legutóbbi választások alkalmával Tokióban már tíz forintjával vásárolták a szavazatokat.

* **A saragossai görbe torony** pusztulásnak indult, különösen felső részeiben több hasadás mutatkozik, bár harmincz év óta sok javítást eszközöltek rajta s részben megkínnyították. Ez a híres torony a XV-ik században készült s három építész készítette, egyik keresztény, a másik mohamedán s a harmadik zsidó, úgy, hogy az épületen mindhárom egyházhoz tartozó építési stíl jellege feltalálható.

RHAPSINITOS KIRÁLY KINCSTÁRA.

Elbeszélés.

Gaisford J. F.-től.

Rhampsinitos egyiptomi király (III-ik *Rames*) kincstárának nevezetes módon történt kirabolását Herodotus görög író után Gaisford híres angol hellenista következőleg beszéli el.

— A papok állítása szerint — írja Herodotus — Rhampsinitos oly tömördek ezüst kincset kuporgatott össze életében, a melyet sem előtte, sem utána a farakok egyike sem tudott felmutatni. Kincseit biztos helyen megöröndő, faragott kövekből külön házat építtetett, melynek egyik fala tulajdon palotájának egyik oldalával volt összekötve. Az építész gonosz szándékából azt a furfangosságot gondolta ki, hogy a faragott kövek egyikét oly módon illesztette be a falba,

hogy azt onnan két, sőt esetleg egy ember is könnyen kivethette. Mikor a ház elkészült, a király oda hordatta kincseit. Az építész pedig nem sokára súlyosan megbetegedvén, halálos ágyn a kincstári épület összeállításánál véghez vitt mesterségét oly czéllal fedezte föl fiainak, hogy abból esetleg hasznót húzhassanak. Megmagyarázta nekik a kö külső ismertető jeleit, annak helyét, valamint a módot, melylyel azt ezéjjaik elérésére felhasználhatják. Kezettekbe adom — mondá a haldokló — a király kincstárát.

Az építész meghalt s a fiúk rövid idő múlva hozzáfogtak a munkához. Éjszakának idején könnyen hozzáfértek a palota falához, s meglepően azt a bizonyos követ, a kincstárból tetszésük szerint hordták el a pénzt. Amde a király, ki kincset gyakran megtekintette, észrevette, hogy az edényekből a pénz egyre fogy. Mivel azonban az ajtó zárva és a pecsétek érintetlenek voltak, senkit sem vádolhatott, de még nem is gyanúsíthatott, mert kivüle a kulcsokat még saját gyermekei sem kapták kézhez.

Két vagy három ízben észlelt folytatkozások után, — mert a tolvajok folyton rájártak a kincsekre, — a király a pénzes edények mellett erős vasból készült csapadékot rakatott. A tolvajok, kik látogatásaikat rendszeren folytatták, nem vették észre a csapadékot s egyikük lábával csakugyan beneküdt. Mihelyt észre vette, hogy meg nem menekülhet, a következő szavakat intézte a testvérbátyájához: «Lábam a csapadékból ki nem húzhatom; ha levágom, a király csonka lábamról reám ismer, s akkor mindannyian veszve vagyunk. Nem marad tehát egyéb hátra, mint hogy magamat értekek feláldozzam. Vágd le a fejemet s ezt vidd el magaddal, holtestemest elti magyhádot: fejnélküli emberre nem lehet ráismerni.»

A testvér belátta, hogy öcsese helyesen fogja fel a dolgot s mivel ez a csapadék okozott nehézsébe a nélkül is belehalt volna, fejét csakugyan levágta. Ezután pedig a véres főt gondosan betakarva, ismét kimászott a falon. Másnap korán reggel a király a kincstárban ott találta a fej nélküli tetemet, de vezéreivel együtt sem volt képes rájönni, mily uton juthatott a rabló a kincstárba, melynek bejáratát leghivebb harcsofai őrizték. A papok, kikhez most Rhampsinitos fordult, megtagadták a jóságot, valószínűleg azért, mivel semmit sem mondhattak, a mi csak félig-meddig is megfelelő volna az igazságnak.

— Akaszátok a hullát a bejárat fölé! — kiáltá a király dühében, — a ki pedig a hulla mellett elmenve szomorú képet vág vagy sir, azt rögtön el kell fogni!

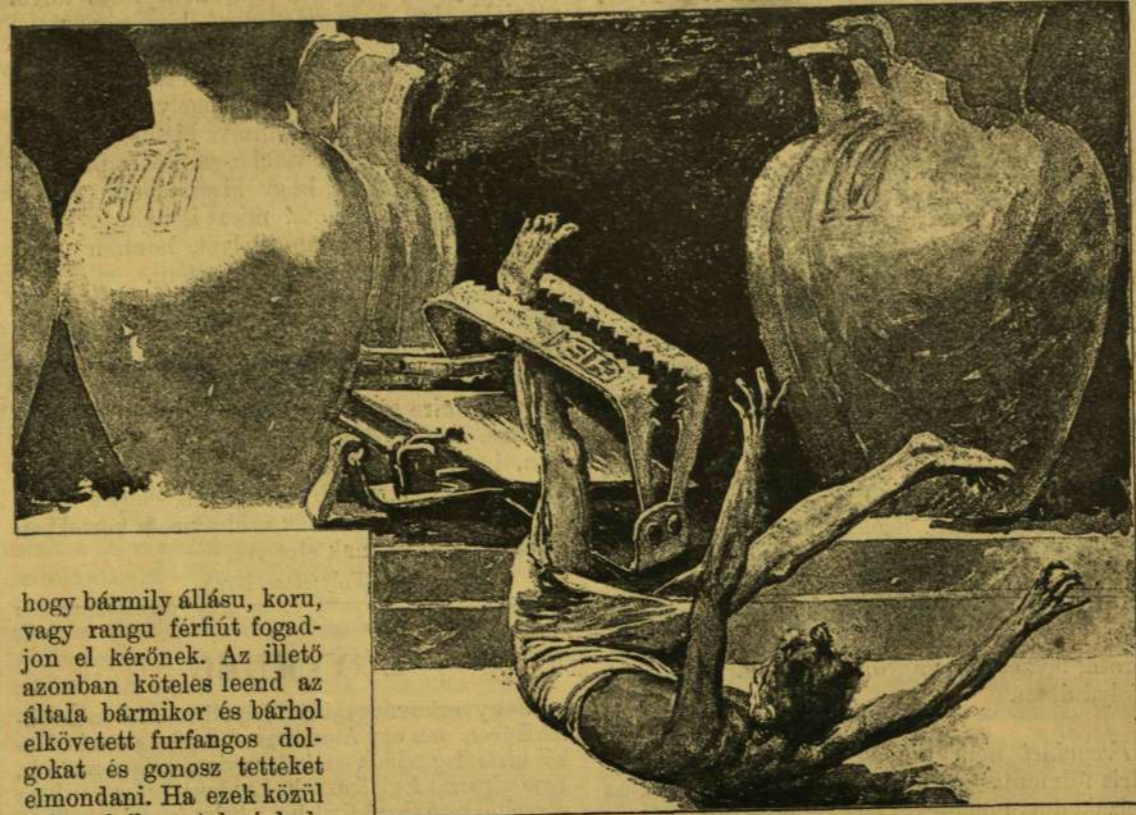
A lenyakozott tolvaj anyját nagyon bántotta, hogy a hullát a kapu fölé akasztották. Folyton arra unszolta a másik fiút, hogy testvére hulláját szerezze meg, mivel ellenkező esetben ő maga jelenté fel a dolgot a királynak. A szegény asszony elkeseredésében annyira ment, hogy fenyegetését végre is hajtotta volna, miért a fiu a következő dolgot hajtotta végre. Nehány számar hátra borral töltött bór tömlőket rakva, azokat végig hajtotta a városban. Midőn a palotához ért, hol a katonák a hullát őrizték, az egyik tömlőt késével megbökte, mire a bór folyni kezdett. Ekkor úgy tett, mintha nem tudná, melyik számar tömlőjéhez fusson s jajveszékelté tepte a haját. Az őrt álló katonák csakugyan hozzáláttak a tömlőből kicsurgó borhoz s azzal vigasztalták a fiút, hogy a nélkül is elég bora van. A fiú látszólag megnyugodott a bajban és szamarait félre terelve, a katonákkal beszédebe ereszkedett. Az egyik katona annyira megnevettette élceivel a társaságot, hogy a fiu még egy egész tömlőt bontott fel. Erre valamennyien versenyt ittak s a dolog vége az lön, hogy tökéletesen lerészegedve, elaludtak. Ekkor a fiatal ember a sötétség beálltát felhasználva, a hullát levágta s azt az egyik számar hástán szerencsésen haza is hozta. Az anya megmosta a fiu holtestét s a bebalzsamozásig biztos helyen elrejtette.

A király nagyon megharagudott, midőn jelentették, hogy a tolvaj hulláját valaki ellopta és el is vitte. Föltette magában, hogy most már a furfangos tettest minden áron kézre keríti. Noha nem hiszem, hogy igaz lenne, de a papok így beszéltek s azért én is elmondom a király tervét, melyet utóbb csakugyan végrehajtott.

A király tulajdon leányának megparancsolta,

A tolvajok hozzá fogtak a munkához.

Az egyik tolvaj lábával a csapdában rekedt.

hogy bármily állásu, koru, vagy rangu férfiut fogadjon el kérőnek. Az illető azonban köteles leendő általa bármikor és bárhol elkövetett furfangos dolgokat és gonosz tetteket elmondani. Ha ezek közül valamelyik a tolvaj hullájával véghez vitt dolgot fölemlítene, ezt a leány tartsa vissza s semmi szín alatt el ne bocsássa.

A leány híven teljesítette atya parancsát, míg a tolvaj, mihelyt megtudta, mit kívánnak a kérőktől, föltette magában, hogy az egyszer ismét túl jár a király eszén. Ugyanis egy nem régen meghalt ember karját levágva s köpenye alá elrejtve, a királyi palotába sietett, hol a kérők az ország minden részéből ki s be jártak.

A király leánya a tolvajhoz ugyanazon kéréseket intézte, mint a többi kérőkhöz. Erre a fiatal ember azt felelte, hogy leggonoszabb tette az volt, midőn testvéröccse fejét levágta, a midőn az lopás közben a király kincstárában csapdába került; legfurfangosabban pedig akkor járt el, midőn az öröklet leitatván, fivére felakasztott hulláját elcsente. Midőn a leány ezt meghallotta, a fiatal ember után nyult, de a tolvaj a halott ember kezét tartotta oda, melyet a leány erősen meg is fogott, de ez alatt a tolvaj megugrott. A királyleány pedig rémülten dobta el magától a halott-kezet, s futott apjához.

Ez utóbbi furfangosság és vakmerőség híre Rhamsinotos birodalma minden részeiben hírnökök által kikiáltatta, hogy a tolvajnak nemesak teljes bűnbocsánatot ad, hanem ezenkívül még fényes jutalomban is részesítendő. A tolvaj a király szavaiban megbízván, megjelent előtte, s Rhamsinotos, kinek a fiatal ember mindent elmondott, nem csak gazdagon megjutalmazta, hanem leánya kezét is oda adta, mivel — a mint a böles király mondá — «az egyiptomiak mindenki eszén túljárnak, de ez a fiatal ember még az egyiptomiak eszén is túl járt».

A felakasztott tolvaj hullája.

A fiatal ember azt felelte, hogy testvéröccse fejét levágta.

A királyleány rémülten apjához futott.

«RHAMSINOTOS KIRÁLY KINCSTÁRA.»

CSERNOVIC S PÉTER.

1810—1892.

Kétszáz éve mult, hogy a Balkán-félszigeten lakó ó-hittűek legnagyobb tekintélyű patriarkhája, az ipeki, nem tűrhette tovább a törökök üldözéseit, 40 ezer szerb családdal együtt fölkerekedett s Magyarországon keresett és talált menedéket, letelepedvén az ország délvidéki és Dunamelléki termékeny tájain. A patriarkha, Csernovics Arzén megalapította a karlócazi metropolist s családja mind a mai napig, mint a legtekintélyesebb szerb-magyar családok egyike, azontúl is sokszor játszott fontos szerepet a magyar közéletben, mire kétségtelen hazafiasága, melynek révén a magyar nemességet is megnyerte, s rengeteg vagyona bőségesen szolgáltatót alkalmat neki.

E család ivadéka volt Csernovics Péter, a ki tömérdekbe került úri szenvedélyeivel s pazar költségeivel «a legnagyobb magyar gavallér» nevet vívta ki magának s kinek halála híre e napokban érkezett hozzánk, őszinte részvétet keltve mindenütt, a hol költségei nagy híre mellett igazi nemes lelkülete, közszélekre való áldozatkészsége, nagylelkűsége, s valódi emberi és hazafiai erényei sem voltak ismeretlenek.

Mácsi Csernovics Péter, Csernovics Pál dúsgazdag oligarkhának fia, 1810-ben az aradmegyei Mácsán született s Pancsován, Debreczenben és Pozsonyban végző tanulmányait, s már korán részt vett szülőmegyéje közéletében, hol már családjának tekintélye is tért biztosított kiváló tehetségei és képzettsége érvényesítésére.

A megyében a szabadelvű mozgalmak bajnokává lett és az 1844-iki országgyűlésen már Aradmegye egyik követe volt szabadelvű programmal. A diétán aztán az a közbecsülés, melyet megyéjében kivívott, országossá lett. Így tehát az első felelős kormány 1848-ban őt nevezte ki Temesmegye főispánjának, s mint ilyen, ő volt az utolsó temesi gróf.

Csernovics a szabadságharc alatt mindvégig híve maradt a magyarság ügyének s hasznos szolgálatokat tett a délvidéken. A föllázadt szerbségben ő és dícső nevű sógora, Damjanics tábornok valának a szírték, kik felé a magyar nép bizalommal tekintett. S bár túlságos hiszékenysége folytán akkor, mikor egy nagy misszióval, a szerbek közt a rend helyreállításával bízott meg, sikert nem aratott, — jóakarata és hazafiasága minden kétségen felül maradt az utókorra. A kikindai szerb lázadás híre 1848. áprilisában ugyanis Csernovics Péter az egész Bánságra, Bács- és Aradmegyékrenézvételjes hatalmu királyi biztossá nevezetett ki. Horváth Mihály e kinevezésről így emlékszik meg: «A szerbek őt (Csernovicsot) méltán legkitűnőbb emberek közé számíthatták. Ehhez járult szelid, engedékeny, igazságos és lovagias jelleme; mind oly tulajdonságok, melyeknél fogva a kormány azon meggyőződéssel adta kezébe a teljes hatalmat, hogy ha általában valakinek, neki bizonyára legkönnyebben sikerülhet a békét és nyugalmat helyreállítani forrongó nemzetében.»

Csernovics Kikindán szigoruan lépett föl. A zendülők őt főszinkosa kétélhalállal lakolt, mintegy 60 pedig Komáromba került fogságra. A rend helyreállt. Ugyaníly szigorral járt el a Csernovics által felállított rögtönítélő bíróság O-Beesen, hol a főbb bűnösök közül hetet végeztek ki.

Igy e községekben elfojtván a lázadást, Ujvidékre ment, a hova Rajasics patriarkha önkényesen hívta össze a szerb nemzeti gyűlést, míg a kormány azt Temesvárra tüzte ki. Megjelenésével és hiáltványaival Ujvidéken is nagy hatást gyakorolt ugyan fajrokonaira, de Rajasics és az izgatók celszövényeivel sikeresen nem tudott megbirkózni. Hitt a kikindai és becei szigor birére meghunyászkodókban, a kik őszinte megterét hangoztattak előtte s elkövette azt a hibát, hogy megtérte az ujvidéki nemzeti gyűlést azon feltétellel, hogy ez a temesvári csak előtanácskozmányul tekintessék.

A gyűlés aztán nyílt forradalommal ért véget s a résztvevők fejezeten Karlóczára menvén át, ott kikiáltották a szerb vajdaságot, vajdának Suplikács István tábornokot választva meg; Csernovics missziója tehát hajótörést szenvedett. De az is nyilvánvaló lett, hogy Rajasics mögött az udvar áll.

Am ha nem sikerült is Csernovicsnak ily körülmények közt elhárítani a szerbség felől közelgő vihart, annál többet tett a katonai erő szervezésében s mint ilyen a legjobb királyi- és kormány-biztosok közt emlitendő. Mint nagy vagyonu ember nagyobb pénzbeli áldozatokat hozott.

A forradalom végnapjaiban a derék férfi új szép hivatást talált magának: a menekülők támogatását. Az ő kocsija vitte Kossuthot Aradról az ország határára, Orsovára s akkor is, azután is sok száz bujdosó áldotta nevét.

CSERNOVIC S PÉTER.

A szabadságharc katasztrófája után Csernovics hatalmas rokoni összeköttetései révén menekült az aradi vartórságból, melyből rokonának, Damjanicsnak és Lahnernek csak a bitófához nyílt már útja. E befolyást azonban nemcsak a maga, hanem a foglyok érdekében is felhasználta. Később mégis börtönbe került, mert a vértanu Damjanicsnak, rokonának holttestét titokban fölösatta és saját birtokán eltemettette. E fogsága is csak rövid tartamu volt.

Az önkényuralom alatt a nemzettől gyászolt, daczolt, reménykedett. Ajtai mindig tárva voltak a jó hazafiaknak; nagyszerű vigalmi egyegy kis nemzeti demonstrációval érték föl. Pártolt mindent, a mi nemzeti s nagy öröme telt abban, hogy minél több borsot törjön a Bach-huszárok orra alá.

Valódi magyar nábob volt, azok közül való, kiket Jókai választott mintául regényeikhez. A fővárosban is pazar fényű lakást tartott. Élénk összeköttetésben állott az emigránsokkal s része volt minden osztrák-ellenes konspirációban, nevezetesen az Almássy Pál-féleben. Főgondja arra irányult, hogy az osztrák barátságából már kiabrandult szerb honfitársait megnyerje a magyar ügynek. Csemegi Károly, a család bizalmára szerkesztette azt a nagy szabású beszédét, melyet az 1861-ki karlócazi szerb kongresszuson

mondott s mely azóta programja lett a hazafias szerbeknek. Érdekes, hogy e kongresszuson Manojlovics Emil mostani kuriai bíró mellett Miletics Szvetozár volt az, a ki Csernovicsot hazafias törekvésében a legbuzgóbban támogatta.

Csernovics 1862-ben egy «Jövő» című lap alapításában is részt vett, a melyvel politikai meggyőződését szolgálta. A kiegyezés után már nem igen vett részt a közéletben, noha nagyszámú tisztelői több ízben megválasztották képviselőjüknek. Mint ilyen a függetlenségi párt soraiban foglalt helyet. Hallatlan költségei azonban végre is fölemésztették mesés vagyonának legnagyobb részét, a Csernovics-jóságok idegen kézbe kerültek és a nábob visszavonult veje kastélyába, hol uri kényelemben, de csendben élte le utolsó éveit. Ha az utóbbi időben néha-napján berándult a megyei székhelyre, őszinte tisztelet környékezte a szép, szeretetre méltó öreg urat, az utolsó temesi grótot, a ki végső pillanatáig a gavallérok minta-képe maradt.

DUSE ELEONORA.

Duse Eleonora vendégszínházba látta ejtette a közönséget, színésznőinket és kritikánkat egyaránt. Az ideai színi évad meddősege után jól esik a petyhüdt idegeknek ez a bódító izgalom. Ideges társadalmunk — úgy látszik — megkívánja a lázba esést, mint az egészséges ember a mindennapi kenyeret. Csoda dolgokról regélnak az embernek, Duse nevével misztikus tisztelettel ejtik ki, s vallásos rajongással, szent borzalommal tapsolnak neki, mint bálványának egy-egy ind fakir. «Oh Duse! leborulok előtted, bálványom vagy!» kiált fel egyik bájos papnöje. «Ő a legnagyobb színésznő, a kit képzelnél lehet!» szól földig hajolva a másik. «Ugy mosolyogni csak a virág tud, úgy ragyogni csak a nap, úgy zokogni csak az esti szellő!» fakad ki a harmadik. Komoly kritikusoknak eláll a szavuk, vagy — a mi egyre megy — tárcaszámra hirdetik földöntúli nagyságát. Feledve lesz mindaz, a mi általuk másokról valaha csak mondatott. Az új istenség új nyelvet terem: az elragadtatás mindmaig halatlan hangjait. Lélektani elemzés, mélyebb boncolás az impresszióknak, magyarázása érzelmeiknek, mind fölöslegessé válik előttük. Duse — egyszerűen — a természetesség művésznője, a ki átéli szerepeit, a ki igazán sir, igazán mosolyog, igazán szeret, igazán gyűlöl!

Az öndicsékvést az önkicsinylés váltotta fel! Egyik ép annyira bizonyítja nemzeti önállótlanágunkat, mint a másik. Tavaly Elektra-láz, most Duse-láz. Pedig Duse van olyan művésznő, hogy érdemes legyen vele komolyan is foglalkozni. S a magyar művészet is áll azon a fokon, hogy komoly kritikára tarthasson számot.

A természet fukar volt Dusével szemben s arra kényszeríté, hogy művésznővé legyen. Pályája elején elegend akadtak, kik nagyban magyaráztatták neki törekvéseinek meddőségét. Színtelen, rekedtes hanggal, vézna termettel, gyenge szervezettel akar magasba szállani? De Rossi Caesar, a jeles olasz színigazgató, pártját fogta. E nagy művész-tanár iskolájába került, a kitől az artikulációs művészetét, a részletrajz hatalmát, s a beszéd tagozási módját tanulta. Hibái előnyökké váltak: kitartó munkával hangjának szinteléséből a csevegésben suttogást, a rekedtes tónusból egyszerű szenvedélyt varázsolt elő, s gyenge szervezete művészi pointeozással leplezi. Tíz év előtt már Róma egyik elsőrangú színházának, a Teatro Vallon-nak első hönsője volt.

Az olasz színházi hagyomány régebbi idő óta áll a természetesség alapján és sokkalta erőteljesebb is, mint a német vagy a francia. A nyelv szelleme fejleszté ezt ki. A szenvedélyt uszálját, a pose-ok furekségét, a beszédmód keresettségét rég levetette már. Az olasz különben is szü-

letett színész, temperamentuma élénkségénél és nyelvénél zenéjénél fogva. A mi Kainz-nak — Berlin hős-szerű színészének — szaggatott, izgatott, szenvedélyes lázosságában, Sarah Bernhard démonikus szilajságában, Conrad-Ramlo asszony — a jeles müncheni Nóra — ideges szinpopjában, Henningsné — Nóra első megteremtőjének — kaczer egzisztenciájában, Petri Lilly — a berlini Lessing-színház jeles hősnőjének — egyszerű szenvedelmében itt ott felcsillant: rég magába olvasztotta azt az olasz színészetet. Az opera révén kifejezett náluk a rendezés, az insecurozás művészete, s az az elv, hogy *hasson a nézőre a dráma akkép, mintha az utcán, az életben lefolyó jelenet látna.* A modern művészet ez alapelve, — mely Ibsen dramaturgiájára is, a ki tudvalegőleg őt eszendeig lakott Rómában, bizonyára, nem volt hatás nélkül, — magával hozta a beszéd, a gesztus, az arczjáték egyszerű természetességét is, s megbuktatta a klasszikus iskola ritmikus szaváló-beszédét, a merev, «festői» pose-ok keresettségét, az üres szinpad fogásokat s a pathos erőltetett kitérését.

Duse Eleonora olasz színésznő. Fakirjai felkiáltanak: szellemét rálehelte társaságára, s onnét az egyszerűségnek az az egyöntetűsége. Nem, ez a szellem az olasz szinpad szelleme, melyből Duse kifejezett, mint egészséges tón a viruló rózsák! Az olasz szinpad hagyományt tehetségének erejével magába szívta, de besugározta azt egyéniségének gazdag szinpopjába.

Tehetségének egyik eleme az artikulálás csodás tisztasága, mely a lehevesebb beszédmodort a legerősebb csevegéssé változtatja. Erőssége azonban annak a lélektani törvénynek művészi ábrázolása is, hogy mert az indulat, színe és ereje, egyre változik, fölöleges annak teljes kiszínezése, hanem csak alaptonusait kell megütni, hogy utánrezgést keltsen a hallgató szívében. És nekünk úgy tetszik mégis, hogy maga Duse ezer pompázó színben ragyog! Innen magyarázható meg, hogy a gyöngédség és a játszóság, a boszú és gyűlölet, az epedés és félelem illuzióját oly könnyen fölkelte hangjának színváltozása, szemének egy illanása, kezének egy mozzanása!

Imé előnye, melyekből önként következik hiánya is. A ki annyira csak illuzió-keltésen dolgozik, a ki oly bámulatosan pointeiroz, oly erős a részletrajzban, oly művészi az artikulálásban, keresi is az alkalmat, hogy ezekkel hasson, ha kell, a *jellem hátrányára*. Nem tör mélysegre, de hat a részlettel. Részletekben egyszerűnek látszik, igaznak, természetesenek, s ezzel nyer meg bennünket.

Ibsen *Nórájánál* ám kirittak hiányai. A mi a francia szinpad lehetetlen alakjainál csodás hatást szül, Ibsen szinpadján már képtelenség. Duse *Nórájából* elsőben is hiányzott az a komoly alaphang, a jellem e diszpozíciója, melyből Nóra megérthető. Nóra nem változik, Nóra csak öntudatra ébred. Ennek a lélektani kifejlését, az öntudatra ébredést lassú, de folytonos egymásutánját kell a Nórá ábrázolónak elsőben is világossá tenni. Ebben a pontban — mindenestre a legfontosabb, — Márkus Emilia Nórája igazabb alakítás. Minduntalan kínálok erre alkalom. A Güntherrel való első találkozásból elkezdve, a lelki évdődésen át, a lélek szenvedélyes kifakadásáig a végjelenetben, ez az alaphang az uralkodó. Szükség tónus ez, nem pedig oly végtelenül ragyogó, minőnek Duse bemutatja. S hibás volt ilyen maga a végjelenet is, mely inkább kicsinyes házi perpatvar színét viselte magán s nem Ibsen Nórájának komoly öntudatra ébredését, mely viharzó lávaként csap le a fejére s nem vész el üres moralizációba.

Hibás lévén az alaphang, hibásak voltak a részletek is. Minő ez: Ibsen Nórája egész más-kép fogja fel Rank «szellemi vallomását», mint Duse. Nem megsértett becületesség méltatlankodik, mint Dusenél, hanem álmának szétfoglalása *busítja el*, s ez újabb tördőfésre, melyet attól az előtte ismeretlen valamitől, — az élet-től kap, keserűen felsohajt: «Ah, édes doktor, ez igazán rossz volt öntől». Vagy egy másik: Helmer többek között azzal indokolja Nóra előtt Günther elbocsátását, hogy sérti őt Günther bizalmaskodása e folytonos tegezése. Nóra, — nem a hideg csevegés, — hangján, mint ezt Duse tette, hanem mert e pillanatban férjének lelkébe látott, — a felismerés komoly hangján, kicsinyes szempontnak nevezi azt.

Felsorolhatnánk még ily apró részletekét, melyek azonban a jellem felületen felfogásából könnyen kimagyarázhatók. Sőt technikájának egyik jellegző elemére: a folytonos kézzátékra is megjegyezhetjük, hogy nem illik Nórához. Illik ám Dusenak rettetés, s ezért túlozza is. Lélektani törvény, hogy gesztus csak érzélem szülhet, s így érzélem nélkül hamis a gesztus. Duse kézzátékát gyakorta nem érzélem szül, hanem pusztán szavak, melyeket vele csak illusztrál, s így néha valóságosan némbeszédé válik.

Duse Nórája érdekes volt tehát részleteiben, de nem volt igaz egészében. Márkus Emilia vagy Conrad-Ramlo asszony Nórája e tekintetben sokkalt felülmúlja. Amde Duse a részletrajz művésznője, a ki bővöl és megragad, csak alakításának mélysegeivel nem törődünk.

Mig érzészt tehát kár az önkényes túlságaiha esnünk Duseval szemben is, mert bármilyen nagy tehetség, nem jelenti a művészet nevelőbbjait, másrészt tanulmányos volt vele foglalkozni a magyar szinművészet érdekében is, melynek az olasz iskola csak használhat, ha töle a természetes beszédet, az artikulációs tisztaságát, az életigazság szintelen pompáját elvesse, — ad analogiam! — a magyar egyszerű művészi stílt alkotná meg.

Dr. LÁZÁR BÉLA.

A KERESZTÉNYEK ÜLDÖZÉSE KHINÁBAN.

Nem csekély feltűnést okozott a múlt évben a keresztények üldözése Khinában, hónapokig foglalkoztak e tárgyakkal a hírlapok, sőt a diplomácia is. Az antikrisztianisztikus mozgalom ugyan még jelenlegis teljesen megvan a nagy mennyei birodalomban, de a valóságos üldözés már megszűnt a lázadások leverésével. A Khinában lakó európaiak mindamellett nem érzik magukat teljes biztonságban az ellenséges indulatú néppel szemben, s ezért többek közt a hankói misszionáriusoknak az az eszméjük támadt, hogy lefordítsák és kinyomassák a khinaiakat egy keresztényellenes munkáját, hogy ily módon kézzel foghatólag mutassák be a külföldnek bajuk nagyságát. Ebből a nem érdektelen könyvből van most alkalmunk két eredeti képet bemutatni, melyek a keresztények üldözését Khinában részrehatatlan tanuként bizonyítják.

Khinában, hol tudvalegőleg az arisztokráciát a tudósok alkotják s a hivatalokat szigorúan a letett vizsgák szerint osztják ki, a politikai vagy más irányú röpiratoknak sokkal nagyobb tekintélyök és fontoságuk van, mint nálunk. Már több, mint két évtizeddel ezelőtt (1870) valóságos keresztény mérszálást okozott Tien-sinben egy ily röpirat, melynek címe «Halál szellege» a romlott szertartásoknak» volt s melyet egy kiváló khinai mandarin adott ki. A Khinában működő misszionáriusok határozottan állítják, hogy a múlt évi vérengzések is főoka röpirat volt, épen az, melyből a jelen képeket vették s melynek eredetije Hunan tartományban jelent meg az ártatlannak látszó «Teljes képgyűjtemény» cím alatt 32 eredeti képpel s számos dallal, melyek mind a kereszténységre vonatkoznak ugyanolyan modorban, miként nálunk az antiszemita röpiratokat írják. A misszionáriusok a fordítások mindent híven visszaadnak oly czéllal, hogy «jobb megérthessék a legutóbbi rettenetes lázadások okait s hatásuk legyen arra, hogy történjék valami lényeges dolog, hogy ilyenek többé ne ismétlődjenek».

A «Teljes képgyűjtemény», melyben az írott szöveg aránylag csekély helyet foglal el, kizárólag a kereszténységgel vagy is inkább a Khinában tartózkodó «vörös ördögök»-kel foglalkozik s azok szokásait és szertartásait ismerteti az olvasókkal, természetesen gyűlölettel telve s oly czéllal, hogy Khinából az összes keresztények mielőbb kiűzessenek. A művet többen készítették s igen tekintélyes egyének támogatták, úgy, hogy ezrével oshatták szét ingyen. Az első kép e gyűjteményben mutatja, hogyan imádják az ördögök a disznót, azaz a mi nyelvünkön: hogyan tisztelik az európaiak Jézus Krisztust s az utolsó kép a disznókat és kecskéket (tehát az európaiakat) úgy mutatja be, a mint teljesen meghódolnak a khinai császárnak. A disznó és kecske elnevezés az európaiakra és keresztényekre Khinában már nem is gúnynév, hanem oly megszokott elnevezés, mint a «vörös ördög», melyet a közép még olyankor is használ, midőn egyenesen sérteni nem akar s valóban az elnevezéseknek van is valami alapja. A misszionáriusok Jézus Krisztust rendszeren «az Úr» névvel emlegetik, ez khinai nyelven «Khu», de ugyanezen kiejtésű szónak van egy másik értelme is, s ez = disznó. A hunani könyv természetesen gyűlöletből ezt a szójátékot komolyan veszi s Jézus Krisztust egyenesen disznónak ábrázolja. A kecske neve khinai nyelven «yang», de az európaiakat «yang-jen» (tengerentúlról jött ember) névvel is jelölik s így a szójáték ismét használja a «kecske» elnevezést, természetesen megvető értelemben.

A bemutatott két kép a keresztények ohajtott megbüntetését ábrázolja. Az elsőnek magyarázata egy hangzik: «Az ördögök megverése és a könyvek elégetése. A disznó gyalázatos vallása idegen országokból terjesztetik. Követők megsértik az eget, kiirtják az őseket (az ősek tisztelete tudvalegőleg egyik fő-tárgya a khinaiak vallásának); tízezer nyíl és ezer kard nem elegendő nagy büntetés az ő büneikért. A második kép hasonlóképp büntetést mutat. Először bambusz pálczával megverik, azután orvosságokkal gyógyítják az idegeneket. A benszülöttek is legalább ily büntetésben részesülnek, ha a keresztény hitre merésznek nézni. Ezen a képen láthatjuk, hogy a hóhérok egy vörös gombos mandarin vezeti s ő szabja ki a büntetéseket. A misszionáriusok szerint ez a hírhedt Su-Han keresztény-üldöző férfiú.

A könyv többi részében még számos más vád fordul elő a keresztények ellen s igen tanúság, hogy ezek a vádak nagyrészt olyanok, mint a minőket a vallásos gyűlölet az antiszemita ajkára ad. Még a *vérvád* sem hiányzik, mert ez a könyv is hirdeti, hogy a keresztényeknek isteni tiszteletüköz szükséges a khinai gyermekek vére. Minden vádnak gyakorlati következtetése az, hogy az idegeneket, kik a khinai nemzetiség megfontolt, ki kell őrizzék országából.

A Khinában élő keresztények most a tienszini szerződésre hivatkozva, mely a kereszténység szabad gyakorlatát megengedi, határozottan követelik, hogy a most ismertetett mű és a hozzá hasonlók a khinai kormány által elkövetettnek s általában minden lehető megtörténjék, hogy az antikrisztianizmus áramlata elnyomassék. Nagyon természetes azonban, hogy ily a nemzeti elfogultsággal összefüggő áramlatoknak megszüntetése tisztán hatalmi eszközökkel sohasem lehetséges s így sok idő fog eltelni, míg Khinában ismét jó szemmel fogja nézni az európaiakat a műveletlen köznéps s a fanatikus nemzeti párt.

AZ AKADÉMIA NAGYHETE.

Az akadémia nagygyűlése e hó 3-ikán kezdődött, s ünnepélyes befejezése vasárnap délelőtt lesz a közüléssel, mely az akadémia dísztermében megy véghez. Már 52-ik nagygyűlése az akadémiaéknak. Az idei nagygyűlésen kellett választani elnököt, második elnököt és három osztály-elnököt, kiket három évre választanak. Mozgalom csak az új tagok érdekében fejlődött ki. Az akadémia fővezetői a régié maradtak; csak a másodelnök új, mert ezt az állást három évenként mindig más-más osztálybelivel töltik be. Legtöbb Fraknói volt, a második osztály tagja, azelőtt Stoczek József, a harmadik osztályból, most tehát az első osztályra került a sor és Szász Károly választották meg. Az első osztályban pedig nem csak a mandátum lejártá miatt kellett elnököt választani, hanem azért is, mert ez a hely Hunfalvy Pál halálával megüresedett. Zichy Antallal töltötték be.

Az idén több új ember jutott be az akadémikusok közé, mint tavaly. Legtöbbet a második osztályba választották, a mire szükség is volt, mert tavaly a jelöltek közül egyetlenegy jutott be a második osztálybeliekből. A harmadik-osztály fukarkodott az idén a választásoknál.

A pályázatok szerényen ütöttek ki. Több kérdés nem is érkezett pályamunka. A 200 aranyos Nádasdy-díjat (költői elbeszélésre) most sem lehetett kiadni. A 3000 frtos Fáy-jutalom szintén meddő talajt talált. Az új jutalmak közt van két história 2000 és 5000 frtos jutalmakkal. Mind a kettőt is

első hazai takarékpénztár tűzte ki. Örvendetes, hogy nagy pénzintézeteink évről évre jelentékenyebb összegekkel gyámoltják a hazai tudományosságot.

Május 3-ikán volt az *osztályok tanácskozása*. Minden osztály külön tanácskozott, s előkészítette azokat a tárgyakat, melyek a nagygyűlés előtársának: szavazott a kandidáló bizottságok tagajánlásai fölött, eldöntötte a jutalmakat, a pályázatokat, s megválasztotta az osztályok elnökeit.

Az első osztályban Joannovics György tiszteleti tag elnökölt. A *Sámuel-féle díjat* (15 arany), mely nyomatásban megjelent nyelvtudományi értekezést illet, Kicska Elek értekezésének (a szörendről) ítélték oda. A *Marczibányi-féle nyelvtudományi díjat* csak az esetben kapja meg a pályázatra érkezett egyetlen munka szerzője, ha művét átdolgozza. A *tagajánlásra* történt szavazásnál többséget kaptak: *rendes tagságra*. Goldziher Ignác (orientalista), Heinrich Gusztáv. *Levelező tagokul*: ajánlották Rákosi Jenő drámaíró, Asbóth Oszkár (az egyetemen a szlav nyelvek tanára), Csengeri János szépirodalmi író és műfordító. *Külső tagot* is ajánlanak kettőt: Tomsen Vilmost, és Setälä Emil finn tudóst, ki jól tud magyarul is. Simonyi Zsigmond, ki rendes tagnak volt ajánlva, nem kapta meg a kétharmad többséget. Végül *elnökválasztás* volt. Az osztály elnöke Hunfalvy Pál elhunytán. Zichy Antall választották meg husz szóval egy ellenében.

A második osztály elé sok ajánlás került. A hosszú ülésen jelen volt Tisza Kálmán is s az ajánlatok hosszú névsorán egytől-egyig érvényesítette szavazatát. A második osztályt illette az akadémiai nagy jutalom (200 arany) odaítélése. Ezt Keleti Károlynak 1887-ben megjelent statisztikai nagy műve: «Magyarország élelmisése» kapja meg, mely először teszi a statisztika vizsgálódásává az élelmisésekből levonható következtetéseket. Az 50 aranyos *melékjutalom* (Marczibányi-díj) dr. Vecsey Tamás «A római jog külső története» című munkájának jut.

A *Dóra*-alapítványi díjat kiadák a beérkezett egyetlen pályamunkának, és az első magyar ált. biztosító társaság jutalmát a beérkezett két pályamű közül a 2-ik számúnak. — A *Czartorsky-díjat*, melyre egy, és a *Fáy*-alapítványi díjat, melyre 3 pályamű érkezett, nem adják ki. A tagválasztás rendkívüli érdeklődés mellett folyt a kijelölt bizottságtól ajánlottakra. *Rendes tagokul* a szavazatok megkivált kétharmadhoz jutottak: Láng Lajos, Wlassits Gyula, Hampel József, Pór Antal. — Kibuktak Matlekovits Sándor és Plósz Sándor. *Levelező tag-szágra* többséget kaptak: Alexander Bernát, Asbóth János, Kolozsvári Sándor, Öváry Kelemen, Réthy László, Vargha Gyula, Nagy Gyula, Fröhlich Róbert, Öváry Lipót és Márki Sándor. — Kevés szavazathoz jutottak György Aladár, Lánzy Gyula, Nagy Ernő, Nagy Ferenc és Marczali Henrik. *Külső tagokul* ajánlottak Kronos Ferenc és Smolka Szaniszló. *Osztályelnökké* megválasztott Pulszky Ferenc 23 szóval 4 ellenében.

A harmadik osztályban a Vitez-jutalmat, mely 40 aranyból áll, kiadni javasolják. A nyit pályázatot képező *Rózsay-féle* díjra egy ajánlat érkezett: Halavács Gyulától «Az alföld geológiai tanulmányozása» czimmel. Az ajánlatot elfogadásra ajánlják. *Osztályelnökké* egyhangulag Than Károlyt választották. A *rendes tagokul* ajánlott Heller Ágost és Klug Nándor megbüntetése és *levelező tagokul* is csak Török Aurél budapesti egyetemi tanár és *Generisch Antal*, kolozsvári egyetemi tanár kaptak többséget. Külső tag Dohrn Antal, a nápolyi geológiai állomás igazgatója.

Május 4-ikén kétféle ülés volt: «egyenes ülés», melyben az igazgatósági tagok is részt vesznek és nagygyűlés. Amabban az elnököt választották meg. B. Eötvös Loránd 27 szóval 1 ellen választott meg; Szász Károly pedig 26 szóval 4 ellen másodelnökké. A nagygyűlés első ülésén legelőször is a vasárnapi ünnepélyes közlés tárgyait állapították meg. Ez a következő: 1.) Elnöki megnyitói beszéd, báró Eötvös Lorándtól. 2.) Főtájkári jelentés az akadémia egy évi működéséről. 3.) Gróf Széchenyi István mint író, Gyula (1840-től). 4.) A művelődés egysége, dr. Könyv Gyula egyetemi tanártól. 5.) Pulszky Károly előadása: Az akadémia szerepe a képzőművészetek fejlesztésében.

A nagygyűlés helybenhagyta az osztályok jutalmazásait. Jövő évre az akadémiai nagyjutalom kiosztása az első osztályt illeti. A nyelvtudomány körében megjelent legjobb munkára vár a díj.

A jutalmazásokról, új pályázati kérdésekről meg ezeket kell fölemlíteni.

Az első osztályban a költői elbeszélést illető Nádasdy-díjat (200 arany) nem lehetett kiadni. A beérkezett tizenöt pályamű közül a bírálók az «Aladár» és «Margit» címűeket említk, de ezeket sem tartják

jutalomra méltónak. A *magyar frazeológia* megírására (80 arany) egy pályamunka érkezett. A bírálók dicsérik mint nagy szorgalommal készült és terjedelmes művet. De a régi literatura nincs kellőleg felhasználva. A bírálók tehát javasolják, hogy a jutalom csak azzal a kikötéssel adassék ki, ha a szerző munkáját kiegészíti és a hibákat kijavítja. Ez a jelentés hosszabb vitát idézett elő. Többen azt ajánlották, hogy mivel a bírálat kedvező, adják ki a jutalmat. Végre is a gyűlés 18 szóval 11 ellen elfogadta a jelentést, hogy t. i. szerző javítsa ki a hiányokat. Új jutalomtétel lesz: «magyar szinonimika», 80 arany díjjal.

A második osztályban a Bük-féle és Lévy-féle díjakra (egyik a magyar protestantizmus, másik a magyar lovasság történelmi kérdésére) pályaművek nem érkeztek. A Fáy András féle első hazai takarékpénztári háromezer frtos jutalomra (a magyar állam-jog mai érvényében) három mű pályázott, szorgalom termékei, de egészben nem kielégítő munkák s így a jutalom nem adható ki. A herceg Czartorsky-féle díjra (a magyar és lengyel közjog kölcsön hatása) érkezett egy mű, de nem jutalmazható. Az első m. biztosító társulat pályakérdésre (a hitel és fogyasztási szövetkezetek alapelvei), két művet küldtek be.

Az idegenek verése és a könyvek elégetése.

Az idegenek kiűzése.

A KERESZTÉNYEK ÜLDÖZÉSE KHINÁBAN.

Khinában készült rajzok után.

Egyik gyöngye, másik jó. Ez utóbbinak, melynek jellegje ez: «Az általános művelődés czéjja az általános jólét, a díjat kiadni határozottan. Szerzője: Szánthó Menyhért, a gödöllői koronauradalom ispánja. A *Dóra*-díjat is kiadatik a biztosításiügy kérdésre alaposan megírt egy pályaműnek, melynek szerzője: dr. Pólya Jakab egyetemi magántanár.

Új pályakérdést számosat tűz ki a II. osztály: államtudományi, a régi magyar férfiviselet történetét, Hunyadi János élet- és jellemrajzát, a magyar és erdélyi pénzrendszer ismertetését e század elején, a Rákóczi-féle ónodi győztes történetét. Továbbá: «Szükséges-e a mai viszonyok közt a közvetítő kereskedés.» «A hazai történet a fejedelmek alatt etnikai szempontból is.» Az első hazai takarékpénztár *hetezer forintot* ajánlott fel újabb magyar történelmi munkák irására. Ebből az osztály kétezer forintot tűz ki olyan műre, mely a honfoglalástól Gejza fejedelem haláláig terjed; ötezeret pedig (1897-diki határidővel), egy az 1301-dik évtől Mátyás király haláláig terjedőre. «A magyar vasipar történelméről» kívánó pályázatnál, melyre az első biztosító társulat 500 és Baross Gábor miniszter is 500 frtot adott, a határidő 1895 szeptember 30-ára tűzték ki.

A harmadik osztály által közzétett tanulmányra kitért Vitez-féle jutalomért egy mű pályázott, de ez becses. Szerzője Zimányi Károly műegyetemi tanár. A *Rózsay-féle* nyit pályázatra (a Duna és Tisza közének geológiai kutatásáról írandó munka) Halavács Gyula geológus adott be tervezetet s a nagygyűlés meg is bíza annak kidolgozásával.

A főtájkár ezután előterjesztette az osztályok elnökválasztásait és tagajánlásait. Végül pedig tükös szavazással elhatározta, hogy Hunfalvy Pál és Haynald Lajos arczképét felfüggesztik a képes teremben.

Május 5-dikén volt a tagválasztás. Az osztályok ajánlottjait mind megválasztották, a mi talán még egyszer sem történt.

Először az *igazgató tanácsban* megürit helyeket töltötték be. Megválasztották: Jókai Mórt, Fraknó Vilmost és Hollán Ernőt. Ezután az osztályok részéről ajánlott *rendes, levelező- és kültagokra* kezdődött a szavazás. Megválasztották az I. osztályban *rendes tagokká*: Goldziher Ignác, Heinrich Gusztáv, *levelező tagokká*: Csengeri János, Asbóth Oszkár és Rákosi Jenő, *kültagok*: Setälä Emil Thomsen Vilmos. A II. osztályban *rendes tagokká*: Láng Lajos, Wlassics Gyula, Pór Antal és Hampel József, *levelező tagokká*: Alexander Bernát, Asbóth János, Kolozsvári Sándor, Öváry Kelemen, Réthy László, Vargha Gyula, Fröhlich Róbert, Nagy Gyula, Öváry Lipót, Márki Sándor; *kültagokká*: Kronos Ferenc és Smolka Szaniszló. A III. osztályban *levelező tagokká*: Generisch Antal, Török Aurél, *kültagokká*: pedig Dohrn Antal.

Az *igazgató tanács* is ülést tartott délben, s intézkedett, hogy a koronázás jubileuma alkalmával az akadémia palotájának homlokzata földíszíttessék. — Szily Kálmán főtájkár bejelentette, hogy *Arenstein* József, a ki közelébb hunyt el, végrendeletileg 1000 frtyi összegét hagyományozott alapítványul az akadémiaának.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Farkas Sándor: *Ifju évek. Kolozsvár 1892.* A csinos kötet, mely a vidéki nyomdaiparnak valóban dicsőségére válik, a fiatal szerző arczképe díszíti. Kezddő költő jobban teszi, ha előbb műveivel kelti föl az érdeklődést s arczképével csak akkor kedvesedik a közönségnek, mikor már az, munkái után, közelebből is megismerni óhajtja őt; Farkas Sándor is jobban tette volna, már csak azért is, hogy az olvasót rá ne vezesse egy némely ellenmondásra. Alkonyuló egéről, lemenő napjáról, eltűnt ifjúságról beszél, de arczképe egy, az élet kezdetén álló ifjút mutat s egészen fiatal poétának a tűnő ifjúság felett való keseregéséből mindig kiérzik az affektáció, ez pedig a költői igazság, s a mi ezzel egy, a költői hatás rovására megy. A kis kötet ránk azt a benyomást teszi, hogy Farkas Sándornak kitarással, önműveléssel (a mi meghozza az annyira szükséges önbírálatot is) sikerült fog a közönség érdeklődését felköltötenie, mert költeményeiben, kiforratlanul bár, határozott költői tehetség nyilatkozik. Van érzése, néha gondolata is s verselése dallamosan ömlik. Költeményeit három ciklusba sorozta, az első (Szerelem, Szervenés) talán legrokonszenvesebben mutatja be a szerzőt, bár itt is van elég semmit mondó verse. A második (Emlékezés) hazafias versekből áll. Nagy hangú versek ezek, de gondolat és magasabb költői szárnyalás nélkül. A harmadik ciklust egyes költemények alkotják. Van köztük néhány egészen subjectív és hangulatos. Néha egy-egy román-cs-félével is megpróbálkozik («Sarlós Boldogasszony napján», «Ceillag Dóra»), elég szerencsével; kevesebb sikerültek a kisebb költői beszédek («A dalnok halála», «A királyné», «Mese a vén hercegéről»). A kötetet négy tréfiás rajz és egy egyfelvonásos vigjáték zárja be. Mutatványul álljon itt a következők dal:

Sárgult a lomb...

Sárgult a lomb akkor az ágon,
Hogy töled válni kellett,
Akkor borult el — szép világom,
A fényes ég felett!

Ugy borongott az ősi tájkék,
Oly szomorún körötem,
Szívem búcsu szavadra várt még,
A kintlő megtörtén.

Nem szóltál. Némán, önfelelően
Kebblem riomoltál,
Többit mondott a könyv szemedben
Ezernyi búcsuszóval.

Azóta küzdés, szenvedésben
Három év elviragzott,
Mégsem tudtam feledni, mégsem
Könnyeid, halvány arczod.

Mig emlékin búsan merengek
A letűnt drága multnak,
Égő könyveppjei szemednek
Szívemre visszahullnak!...

A Budapesti Szemle májusi kötetében Heltai Ferenc nagyobb dolgozatát kezd meg «A vasúti személy-díjszabás reformja»-ról, a zóna-tarifáról, annak előzményeiről és a régibb közlekedési módokról. *Károlyi Árpád* újabb munkájának nyomán «Az igazi Don Carlos»-t ismerteti meg, a kit Schiller egyik drámájának hőisévé tett s a kinek valóban nagyon érdekes is a története. A fűtet további tartalma:

Halász Ignác tanár az akadémia támogatásával a lapfordítón tett harmadik útját adja elő, s a Norvégiában gyűjtött dalokból, mesékből is többet közöl. *Brassai Samuel* a Hart Erneszt angol dolgozatát fordította le, a «Hypnotizmus»-ról, mely más néven régebben is ismeretes volt. A lovak is hajlandók a hypnotizmusra, ha az ember eléjük áll s magára mereszteti az állat szemét. Ezt az eljárást egy Balassa nevű huszár tiszt találta föl s a lovak patkolásánál használta. Alkalmazzák ma is az osztrák-magyar lovasságnál «ballasieren» név alatt. A fűtet szép-irodalmi közlései: *Szigeti József* «A táblairó intendáns» (rajz a régi Simonics Jánosról); «Kettecskén», rajz egy fiatal pár utjáról, *Aho János* után finnból fordította Vikár János. Koltemény kettő van: «Születés-napra», a fűti szeretet éneke Szász Bélától s egy román szerzőtől népdal: «A dombon állt», melyet *Görgey István* fordított le. *Medveczky Frigyes* «Az egyesült középiskoláról» mondja el nézetét, *Pólya Jakab* dr. Ráth Zoltánnak «A földirtokos osztály hitelszükséglete és annak kielégítése» című munkáját ismerteti. Az «Értesítő»-ben még két új könyv ismertetése fejezi be a fűtet.

Országgyűlési Almanach (1892-1897), rövid életrajzi adatok a főrendiház és képviselőház tagjairól. Szerkeszti *Sturm Albert*, ki már a mult országgyűlésről is adott ki almanachot, s az újat az országgyűlés megnyitása után nem sokkal immár szintén közreadja, az országgyűlés két házának több mint nyolcszáz tagját sorolva föl rövid, tárgyilagos életrajzokban. Gondol a utánjárásal teljesített munka, mely a törvényhozás minden tagjáról elmondja a legszükségesebb tudnivalókat, némelyiknél egészen új adatokat, másoknál pedig bővítve az eddig ismerteket. A főrendiház tagjaival kezdődik az almanach s ez a rész úgy van beosztva (külön névmutatóval is ellátva) hogy minden főrendiházi tagnál meg tudható, minő joga van a parlamentben. Az almanach 364 lapnyi kötetet tölt be, kiállításra csinos, piros vászonra van kötve s megrendelhető Grill Károly könyvkereskedésében.

Vizsgálódás a nemzeti vagyonosság természetéről és okairól, írta *Smith Ádám*, magyarra fordították *Enyedy Lukács* és *Pólya Jakab*. A híres angol nemzetgazdasági író munkájának második és harmadik része, s a «Nemzetgazdasági írók társaság» jelent meg a Pallas-társulatnál.

Az első rész, *Kautz Gyula* előszavával ellátva, mintegy másfél év előtt hagyta el a sajtót. *Smith* a modern nemzetgazdaságnak azt a természetét vizsgálja, hogy miután az ember saját munkájával nem fedezheti szükségleteit, mások munkájára szorult, azt vásárolja meg, de valahol a különböző javak készletben kell tartani. *Smith* e készlet természetét fejtegeti, mint alakul át tőkévé, milyen a pénz természetét és működését, mily hatást gyakorol a tőke különféle befektetésre. Ára 1 frt 50 kr.

A Balaton és vidéke, dr. *Sziklay János* föld- és népismereti munkájából a 4-ik fűtet hagyta el a sajtót. A Balatonvidék szláv telepedési korszakát írja le ebben, felsorolja a szláv helyneveket. A szöveg közti illusztrációk a Balatonvidék egyes tájait tüntetik föl. Ára 40 kr.

A Magyar történelmi életrajzok-ban az utóbbi fűzetek *Pór Antal* művét közlik: *Nagy Lajos életrajza*. Az olaszországi kúttők és levéltári adatok vannak benne feldolgozva. Pór régen tanulmányozza az Anjouk korát, ezt a mozgalmas s hazánk történetében szép korszakot. Az újabb fűtet az olasz s a keleti háborúk leírását adja. Nagy számú illusztráció kíséri az előadást, egykorú emlékek rajzaival, az események színhelyének képeivel. A szerző nemcsak a politikai és harczereti eseményeket ismerteti meg, hanem a művészeti mozgalmaikat is. A fűzet ára 1 frt 60 kr.

Katonai könyvek. A Pallas-társulat nyomdájában következő hivatalos kiadású könyvek jelentek meg: *Katonai szótár*, német-magyar rész, a honvédelmi miniszter megbízásából szerkesztették: *Dominiczky István* honvéd alezredes, *Buzsa Lajos*, *Szécsi Mór* és *Horváth Sándor* századosok. A katonai kifejezések legeslegnagyobb része nálunk idegen lévén, ezeket igyekszik a szótár visszaadni, leginkább azokban a nem mindig kifogástalan szavakban, melyeket a

honvédségnél használnak. Ára 1 frt. — *Fegyvertan*, a honvéd törzstiszti és a felsőbb tiszti tanfolyam számára, írta *Müller Hugó* őrnagy és *Lóscay Gábor* százados. Ára 2 frt 80 kr. — *Tankönyv az egyévi önkéntesek számára*, a közös hadügyminiszter által kiadott tankönyv nyomán, a honvédségi viszonyoknak megfelelően módosított kiadás. VIII. rész, mely a lovak beszerzéséről, általában lovakról (ló-ügy és lóisme) szól. Ára 1 frt. — *Formulac nosocomiales* (receptek) ára 15 kr.

Magyarország közigazgatási és közlekedési térképe jelent meg az Eggenberger-féle könyvkereskedésben; irodai és magánhasználatra készítő *Homolka József*. E térkép az ország hegyrajzát egészen a negyedrendű emelkedésekig, a vízrajzot pedig teljesen tartalmazza. A helységek közigazgatási jellemzői és lakóik száma szerint jelekkel megkülönbözteti. Minden olyan helységet fölvet, amelyben állami, megyei, egyházi hivatal, bányá, gyár, ipartelep, vagy fürdő van. A közlekedési vonalak közül az összes vasutakat és országutakat s a jelentős megyei és állami-utakat, valamint az összes vasúti- és gőzhajó-állomásokat s réveket ábrázolja. Közigazgatási beosztása a legújabb törvényes intézkedések alapján történt. A nevek hazánkban kizáróan magyar helyesírás szerint, Horvát-Szalvonszágban és a szomszéd országokban pedig az ottani uralkodó nyelv írásmódja szerint vannak írva. Ára 4 frt 50 kr., fali használatra vászonra húzva és faléccezel ellátva 5 frt.

Elbukottak, írta *Szomorj Dezső*. A terjedelmes kötet hat novellát foglal magában. Fialat író műve, ki Párisban is tartózkodott, s ez meglátszik könyvében, melyen rajta van az újabb francia irodalom és a nagy világváros életének hatása. Az élet komor árnyai keresi tárgyát, a szerencsétlenek, az elbukottak közt. A naturalizmust Szomorj úgy látja, nem csak keresve keresi, de túloz is a jóízű rovására. Pedig tehet-ege rokonszenvesebb körre volna érdekes. Tud leírni, elbeszéli, s gondolatai, reflexiói sem hiányoznak. Hanem sivár világba helyezte magát. A kötet legterjedelmesebb darabja, a «Nyomorúság» egy fiatal költő története, kit anyja, mint szerelme szegényét, születése előtt el akart pusztítani. Ez a balvégzet üldözi egész életében, s végre megőrül, mikor az akadémia megkoszorúzza. A történet hosszúra van nyújtva, de részleteiben nem érdektelen. A «Pusztulás», «Az utolsó perc» a kötet jobb rajza, s a többiek is tehetséget tanúsítanak, de a tehetség még fegyelmezetlen, melynek mérséklésre is szüksége volna. A kötet *Singer* és *Wolfner* kiadása s ára 2 frt.

Iskolai könyvek. A *Lampel-féle* (Wodianer és fia) könyvkereskedésben megjelentek: *Allattan*, a gymnáziumok, reáliskolák felsőbb osztályai, valamint a szakiskolák és tanítóképző intézetek számára, a tanterv nyomán írta *Báthory Nándor* budapesti főreáliskolai igazgató. Több mint 300 rajzzal; ára 2 frt, vászonkötésben 2 frt 20 kr. — *T. Livii ab urbe condita libri*, szöveg-kiadás *Dávid István*tól, a P. Thewrewk Emil tanár szerkesztésében megjelentő görög és római klasszikusok szövegkiadásainak egyik kötet; ára 60 kr. — *Rendszerez magyar nyelvtan*, a polgári és középiskolák 3. osztálya számára *Deme Károly*tól, gyakorlati példákkal; ára 50 kr. — *Ahn-Erényi gyakorlati tanfolyama a német nyelv megtanulására*, a felső nép- és polgári iskolák számára; hetedik kiadás, ára 60 kr. A *Felsmann-féle* német olvasókönyv 9-ik kiadása, ára 90 kr.

Higiénia Auliszban, Euripidész tragédiája, fordította s bevezetéssel és magyarázatokkal ellátta *Radó Antal*. A görögnyelv pótlására a gymnáziumok felsőbb osztályaiiban a hellen klasszikusokat fogják olvasni, köztük a tragédia-költőket. E célra szolgál Euripidész e híres tragédiájának a *Lampel-féle* könyvkereskedés által kiadott új fordítása, melyet *Radó* költői érzékekkel, bő tájékoztatással és jegyzetekkel nyújt nekünk az ifjúságnak, de általában a művelt közönségnek. Ára 60 kr.

A ponyva. Majláth Béla, a nemzeti múzeum könyvtárnak őre, jelenleg «A ponyva, kulturtörténeti adatok a nép szellemi életéből» című tanulmányon dolgozik. A műhöz már vagy 3000 darab ugynevezett ponyvairódművet gyűjtött össze, a legregibb időkől a jelenkorig, s ki fogja mutatni, mint volt a ponyvairódműv szellemi tápláléka a XVI. században a főnemességnek, 1714-ben a közép-nemességnek, s így tovább, korunkig, melyben az alsó néposztály talál benne élvezetet.

Magyar festők a párisi Salon kiállításán. A párisi Salon május elsején nyílt meg s a magyar festészetnek is nyolc képviselője van benne: *Munkácsy Mihály* (női arcképet, mely Budapestet már ki volt állítva), *Halmi Arthur* két életképpel, egyik a «Vizgálat után», mely nálunk az utolsó Munkácsy-díjat nyerte; *Konny Imre*, *Parlagi Vilma* (Kossuth arcképével, melyet a «London News» című

angol nagy képes lap is épen most közöl). *Herzl Kornél* a műcsarnokból ismeretes, «csárdai jelenet» állította ki, melynek vad betyáros tárgya itthon sehogyan sem tetszett. *Poll Hugó* és *Pap Henrik* (rézkarcolás) képviselik még a magyar festőket.

A bécsi színészeti kiállítás és a magyar nemzeti színház. E nyáron színészeti kiállítás lesz Bécsben a színészetre, színművészetre vonatkozó emlékek, színházi tárgyakból és felszerelésekből. Ez idő alatt nemzetközi színi előadásokat tartanak Bécsben, s erre a nemzeti színház is meghívást nyert. Az előadások sorozata május 7-ikén nyílik meg. Részt vesz az előadásokban a párisi «Theatre Français» is május 24-től 31-ig. Nemzeti színházunk október 1-től 6-ig bezárólag fog vendégzerepelni. A nemzeti színház előadásainak megteremtésére a f. évi májusban csak három nap jutott volna, de mivel e rövid idő művészeti érdekek és a köz-kíváncságnak nem volt megfelelő, aztán pedig a nyári szünet következik, az intendatura a májusi napokról lemondott és a budapesti nemzeti színház előadásai a nemzetközi kiállításon f. é. október folyamán mennek végbe, a mikor is 6 nap fog a nemzeti színház rendelkezésére állani. Érdekes, hogy a *hamburgi színház*, mely *Polli* igazgatása alatt nagy hatással hozta színre Madách «Ember tragédiáját», bécsi műsorába is fölvetve e magyar drámai művet.

Duse Eleonora, a kinteni olasz művésznő, eddig ötször lépett föl a városi színházban, mindig fényes közönség előtt, mely folyton tapsolja igaz és nemes ábrázolását. Eddig a «*Kameliás hölgy*», *Sardou* «*Fernande*»-ja (ezt ismételte is), *Ibsen* «*Nora*»-ja és *Dumas* «*Claudius neje*» főszerepeit játszotta, ez utóbbival együtt egy kis olasz vigjátékban («*Ulysses* e *Cleopatra*») mely zenés dologból áll, a könnyű, vidám társalgási beszédet élezte nagy bravúrral. A művésznő játékát színházaink tagjai is mindig nagy számmal és figyelemmel kísérik, s az ő részéről is ép oly teljes az elismerés, mint a nagy közönség részéről.

Vidéki színészet a népszínházban. Május közepén a népszínház a vidék tehetséges színészei és színésznői közül többeket bemutat. A népszínház természetesen csupán azokra a színi szakokra terjeszkehdhetik ki, a melyeket maga is kultivál, ennél fogva a bemutatottak nem tüntetik föl teljesen azt a művészi értéket, a melyet a vidéki színészet képvisel. A május 17., 18. és 19-én tartandó tömeges vidéki vendégzerepelés alkalmával a vidék következő színészei mutatkoznak be: *H. Caillag Amália*, *Kis Jánosné*, *Pogány Janka*, *Sziklai Kornél*, *Boros Endre*, *Fenyéri Mór*, *Sándor Emil*, *Peterdi Sándor*, *Vedres Gyula*, *Kozma István*, *Polgár Sándor*, *Hatvani Ede*. — A «*Madarász*» ifj. *Bokor József* szabadkai, a «*Czigánybáró*» *Barna László* aradi karmesterek dirigálják.

KÖZINTÉZETEK ÉS EGYLETEK.

A magyar tud. akadémia május 2-iki ülésén *Zichy Antal* elnökölt. Az ülésen meglátszott, hogy az akadémia nagyhete kezdődött, mert vidéken lakó tagok is jelentek meg.

Dr. Duka Tivadar emlékbeszédet tartott az akadémia külső tagja, *Rádcza Radzsendralála* Mitra hindú tudós fölött, kinek érdemeit *Duka* lapunkban ismeltá nyolta, s arcképét szintén közöltük. *Duka*, ki sokáig élt a forradalom után Indiában s jelenleg Londonban lakik, most ez emlékbeszéd megtartása végett jött haza s melegen sorolta föl azt a nagy munkásságot, melyet a hindú tudós hazájában történelmi, régészeti és vallástörténelmi körülírt, bengáli, szanszkrit és angol nyelven. Azt is kiemelte, hogy a hindú tudós mily büszke volt az akadémia által nyert kitüntetésére. Akadémia első hindú tagját a maglyan égették el, mert noha egész életében a szabadelvű törekvéseket pártolta, megmaradt az orthodox hindú vallásban. Hamvait a szent folyam hullámai közé szórták. *Duka* nem adott életrajzi vázlatot a hindú tudósról, hanem e helyett bevezetést abba a világba, melyben *Radzsendralála* kutató, *Buddha* és *Brahma* vallásába, s érdekesen fejtegette az orthodox *Buddha* és a reformáló *Brahma* vallási elveit. Az emlékbeszédet zajosn megfogadják és megtapsolták. — *Munkácsy* Bernát, mint levelező tag «A vogulok vallásos költészet» s bevezetésül a magyar összehasonlító nyelvtudomány jövőjéről» című alatt tartott székfoglaló értekezést. Voltaképen csak második felét, a magyar összehasonlító nyelvtudomány jövőjéről szóló részt adta elő, mely egész program, s megemlékezvén *Hunfalvy Pál* és *Budenz* érdemeiről, felsorolta, hogy a magyar összehasonlító nyelvéseknek mily irányban kell működni és kutatni az ugor népek közt. — *Pecz Vilmos* felolvasása következett: «*Arisztófész* szóképéről», mely folytatása a három

hellen tragikus szóképével foglalkozó tanulmányainak. — E két felolvasást is elismerés kísérte.

A hírlapírók nyugdíjintézete május elsején tartotta közgyűlését. *Dr. Falk Miksa* elnökölt, s a közgyűlés rövid volt, mert a mult évről is kedvező az adatok, az intézet egyre gyarapodik, van jól jövedelmező szép palotája, tőkéje szaporodik, s a tagsági díjak és évi kamatok is tekintélyes összeget tesznek.

Az intézet vagyona 367,456 frt, tehát 28,948 frttal több, mint az előző évben. Az erőgyűtésnek szentelt első tíz év letelte után bekövetkezett az idő, melyben az intézet már közelebb van, hogy szükség esetén rendeltetésszerű feladatait teljesítse. A 386,095 frt vagyonnal szemben a nyugdíjostólak követelése 248,871 frt, az alapszabályok szerint érinthetetlen alapgyon 110,000 frt és tartalékalap 30,219 frt. vagyis együttvéve 389,090 frt. A *Bródy Zsigmond* alaptól négy hírlapíró összesen 350 forint

MINT «GAUTHIER MARGIT.»

MINT «FEDORA.»

DUSE ELEONORA.

MINT «CLEOPATRA.»

segélyt kapott. A király ő felsége kegyéből a nyugdíjintézet 5585 frtot kapott az államsorsjáték jövedelméből; *Wekerle Sándor* pénzügyminiszter állandóan jóindulatot tanúsít az intézet iránt, *Bisचित* Dávidnak urnó közbenjárása pedig bár *Hirsch Mór* 2000 frtos alapítványt tett az intézetnek. A közgyűlés a jelentést tudomásul vette, és az igazgatóságot utasította, küldjön ki bizottságot, mely színházi előadások, mulatságok, sat. rendezésével gondoskodjék a nyugdíjalap gyarapításáról.

A képzőművészeti társulat legutóbbi választmányi ülésén a *müncheni nemzetközi kiállítás* jött szóba. Ez júliustól októberig tart, és 56 magyar művész összesen 104 magyar művet jelentett be s így a kiállításon nemzeti művészetünk mellett lesz képviselve a magyar országot. Ezután a magyar mérnök- és építészegylet átirata került a választmány elé, mely átirat felszólítja a képzőművészeti társulatot, hogy adjon véleményét, észlesei-épitőművészeti és városrendezési szempontból az *Andrássy-ut* torkolatának méltó befejezését — kapcsolatosan az *Andrássy-szoborral* — esetleg pályázat útján, legalább tervben, már most megoldani. A választmány ez átiratot jelentéssel végeztet a művészi bizottsághoz utasította.

MI UJSÁG?

A csodaszép május, mint a költők énekelik, falusi helyeken a szemet és lelket gyönyörködteti, de a városokban sem kevésbé örülnek neki, mert meghozza a pezsgő-életet, kivált a nagyvárosoknak. A jour fixek megritkulnak, a társaság a sza-

badba vágyik. Az utcák és promenádok fái kizöldülnek, s friss és üde elhatározással indulnak neki a nyárnak, hogy zöldelt mutassanak és árnyat adjanak, a mi azonban soha sem sikerül nekik, de most még csakugyan úgy festenek, mintha nagyon jó körülmények — és nem magas falak közé — kerültek volna. A kik majd hat hét múlva menekülnek a perzselő forrásig és tikkasztó levegő elől, még mind együtt vannak, s az úri fogatok újra fénymázorva és új szerszámokkal ellátva dübörögnek végig az *Andrássy-úton* és a *Stefánia-úton*, a szemlélődések és mutogatások e börtén. A vasúti vonatok pár nap óta mindig hoznak néhányat a közeledő napok hőseiből, a versenyparipákból. Vasárnap kezdődnek a lóversenyesek. E sport községéhez tartozik az *agancs-kiállítás* is, mely e hó 5-ikén nyílt meg a redout kis termében s *Nimród* hívei nagy érdeklődéssel nézik.

riuma, kik ő felsége bevonulásakor vesznek részt a menetben. A nemzeti, az országos és a kolozsvári kaszinó rendezi ezt, s napról napra többen jelentkeznek. *Dizskociokról* is gondoskodnak, hogy a menet e része is festő legyen.

A városi hatóság által kiküldött özettségok már részletesen megállapították az ünnepélyek sorozatát, s fokozódó arányokban folynak az előkészületek. A város azt is elhatározta, hogy a régi lehardott koronázási domb helyén szobrot állít, melyet a millenium alkalmával leplez le. A diadalkapuk föllállításával több nagyobb budapesti céget fognak megbízni. A legnagyobb diadalkapu a vázi-körútnak a magyar államvasutat nyugati pályaudvarhoz legközelebb eső részén lesz föllítva. Azt az eszmét, hogy a bevonulás a *Teréz-körúton* s az *Andrássy-úton* történjék, egyelőre függőben hagyták. A vidékről feljövő felsőbb iskolai tanulók költségeinek felelésére 500 frtot szavaztak meg. A polgársággal külön nyomatott értesítőkon és falragaszokon tudják az ünne-

pély programját. Az emlékermet hazai művész fogja készíteni.

Stefánia özvegy trónörökösne utazása. *Girgentiből* jelentik, hogy *Stefánia* özvegy trónörökösne több nap óta *Sziciliában* van, a hol meglátogatta *Messinát*, *Szirkuzát* és *Porto Empedalet*. Az özvegy trónörökösne kirándulásaira rajzoló eszközök is visz magával, és az érdekesebb tájképeket lerajzolja, minthogy egy sziciliai lap értesülése szerint, afrikai és sziciliai utazásairól könyvet készült kiadni.

A győri püspök jubileuma. *Zalka János* győri püspök huszonöt éves főpásztori jubileumának mozanatai már e hó első napján kezdődtek, mikor a jótékony főpap a győri Orsolya-rendi apácáknak a jubileumra elkészült szép iskoláját megáldotta és rendeltetének átadta. A fölszentelésnél jelen volt Győr városa minden rendű küldöttsége. *Zalka püspök* e napot Győr város katolikuságára nézve emlékeztetéssel tette azzal is, hogy *huszezer forintnyi* alapítványt tett a győri katolikus elemi iskolák javára. Az Orsolya-rendi új leányiskola fölszentelésére dr. *Németh Antal* kir. tanácsos «*Emlékkönyv*»-et szerkesztett. Kép és szöveg az iskola építésének történetét ismerteti meg, valamint az Orsolya-apácák kolostorának másfél százados múltját. *József főherceg*, ki *Fiumében* időzik, meleg hangu táviratban üdvözölte a főpapot s a főhercegi család képviselőjében *László*

főherceg jelent meg az ünnepélyekre, Steiner székesfehérvári püspök és Holdházy apátkanonok kíséretében. A jubileumi ünnepet a hó 4-ikén kezdték a küldöttségek tisztelgésével. Ezek fogadtatásánál László főherceg is jelen volt. Az egyházmegyei papsgy arany pásztorbot és díszes albumot nyújtott át; a káptalan pedig 10,000 frtos alapítványt tett a püspök nevére. Este faklyásmenet volt.

E hó 5-ikén kora reggel katonai zenekar járta be az utcákat. Kilencz órakor volt a hálaadó isteni tisztelet. A püspök 300 pap kíséretében gyalog ment a templomba. Miso után tisztelegtek nála a törvényhatóságok és a bíróságok küldöttei, a benzész-rend és az új főpát vezetésé alatt, és evang., református és izraelita hitközség, stb. A kath. hívek 12 ezer aláírásal ellátott albumot nyújtottak át. A püspök örömmel fogadta a kath. hívek üdvözlését és mély benyomást tett, midőn válaszában hangsúlyozta, hogy keresztény vallásfelekezeti különbséget nem ismer és mindazt, a mit tett, az emberiség javára tette, nem tekintve a felekezeteiket. Délután 2 órakor több helyen díszbenedek tartottak, melyekre 600 meghívót küldtek szét. Az első felköszöntőt a püspöki palotában a jubláns püspök mondotta a királynak. Este a színházban tartott díszelőadásra gyűlt össze a város előkelősége.

Irodalmi estély volt e hó elsején Feszt Árpád jeles festőművésznünk és neje Jókai Róza úrnő Bejauz-utcai házában. Közébe Minka k. a., ki újabbantúnt föl költeményes és elbeszélő kötetivel, fővárosunkban időzvéen, ez alkalommal megismerkedni óhajtott szépirodalmunk több képviselőjével s ez óhajját teljesítése végett adták a kedélyes és érdekes estélyt. A meghívott frókat és művészeket Jókai Mór mutatta be, ki együtt lakik lányával és vejével.

Jótekonny előadás. A budapesti ref. főgymnázium nagytermében két fővárosi ref. templom javára (budai és zuglói) estélyt rendeztek Tisza Kálmán és Hegedűs Sándornak úrnok vezetésé alatt. Nagy számu közönség gyűlt össze.

Kuliffay Izabella k. a. és Káldy Gyula élénk tetzés mellett adtak elő zongorán négy kére régi magyar dalokat Káldy érdekes gyűjteményéből. Csizsér Irén k. a. is elismerést aratott a Tinódi-féle énekektől, melyet két szép magyar dallal doltott meg. A sikerült estély műsorán szerepelt még Konkoly Thege Miklós egy érdekes előadása. A fotográfia a csillagászat szolgálatában, ezimén, mutatóvinyokkal egybekötve. Mintegy 80 képet mutatott be a napról, holdról, bolygókról és egyéb égi jelenségekről. Dr. Hegedűs István hatással szavalta el a Veronika-kép című költeményét, melyet szintén természetnyilatkozatok jutalmaztak. Az estély jelentékeny összeget jövedelmezett a jótekonny céljára.

A felvidéki inségek javára «Felebrát» pénz-tárába, a magyar földhitelintézetnél ápril 30-dikáig 100,483 frt folyt be. A fővárosban eszközölt gyűjtés-ekből ápril utolsó öt napján az előjáróságok 12,700 frtot szolgáltattak be.

Aranyemberfalva. A Jókai Mór regényéből mint «Senki szigete» ismeretessé vált Osztrova temesmegyei község képviselőtöltele — mint a Délm. Közlöny jelenti, — közelebb elhatározza, hogy a község nevéet Aranyemberfalvára változtatja.

Emléktábla Petőfinek. Erdődön (Sztarmegyeben) pünkösöd másodnapján fogják ünnepélyesen leplezni a Petőfi emléktáblát azon a helyen, hol Petőfi egyik szép dalát költötte. Az ünnepélyt az uradalmi tisztikar és főszoalgebírószág rendezi.

Dr. Závori Sándor furdőorvos orvosi működése helyére, Gleichenberge elutazott. Dr. Závori már 23 év óta működik e látogatott furdőhelyen.

Az országos dalünnep. Az országos dalünnep az idén Budapesten lesz. Baross Gábor miniszter megadta az engedélyt, hogy az ünnepélyt a város-igeti iparcsernokban tarthassák.

A tavaszi löversenyek. A budapesti tavaszi löver senyek első napja vasárnap, e hó 8-ikán lesz. Az első versenynapon dől el: az egyesített nemzeti és hazafiú 15,000 frankkal és a májusi handicap 3000 frankkal. A második napon, 10-én, kerül döntésre az aszonyságok díja 600 arany díjjal, 12-én a kanca-díj és az 5600 méteres városligeti akadály-verseny 3500 frnt díjazással; 15-én lesz a gróf Károlyi Gyula emlékeversenye 20,000 frt díjjal; 17-én az állvány-díj és az ivadékversen, minkettő 3000 frt díjazással; 19-én az államdíj 10,000 frt díjjal a Szent-Gellért handicap 3000 frtos díjjal, végül 22-én a zár-handicap, 3000 forinttal.

A délutáni thea-összejöveteleken Londonban szokásba jött, hogy a theát, sőt esetleg a levest és más felszolgált ételeket is nem a család készítik el, hanem maguk az úrhölgyek a vendégek jelenléte-ben s ezéira a szalonban csinos apró forraló készülékeket tartanak.

A chicagói világgiallításra 38 külföldi állam már megalakította a rendező bizottságot és 18 országban meg is kezdék a szervezést.

Moltke szórakozottsága. A híres német hadvezér emlékiratainak legújabb kötetében több érdekes jellemvonást találunk. Többek közt nem igen szeretett napközben öltözködni s ha valamikor szalonruhában kellett megjelennie, azt már kora reggel felvette s egész nap magán hordozta. Egy alkalommal rábeszéltek, hogy frakkját ideiglenesen tás-kájába tegye. A marsall megjelent a Szent-János-rend gyűlésén s midőn az inas levette felső ruháját, úgy találták, hogy egy ingujján maradt; a frakkot ott felelte hálósobájában a fogásra akasztva.

Károly Tivadar hercegnek Meranban szobrot állítottak fel szamgyógyászati működéséért, hálából.

HALÁLOZÁSOK.

Elhunytak a közelebbi napok alatt: gr. ESTERHÁZY ANDOR, kamarás, a budapesti atletikai klub alelnöke, jeles gazda, ismert sportsman, 1884—91-ig a ráczalmási kerület képviselője, Fehérmegye bizottsági tagja, 47 éves, Sárospal, hol szélhűtés vetett véget életének. — GYÁRFÁS LAJOS, Seps-Szentgyörgy város nyug. főjegyzője, a szabadságharcban vitéz honvéd, a miert négy évi várfogságot szenvedett, később a közügyek és népevelés dérek támogatója, 74 éves, Seps-Szentgyörgyön. — ZALAY FERENCZ, királyi ügyész, 1848/9 honvédszázados, Ipolyságon. — PLATHY GRÖNY, Zólyomgye választmányi és közigazgatási bizottsági tagja, 50 éves korában, Nagy-Szalánán. — BALY JÁNOS, kereskedelmi miniszteriumi nyug. osztálytanácsos, Budapest, 45 é. es. — PONYICZKY GRÖNY, szarvasi földbírtokos, a kiterjedt Ponyczyk-család tagja, élete 47-ik évében, Szarvason. — CSIPKÉ ALBERT, nyug. honvédszázados és egyháztanácsos, Maros-Vásárhelyt. — MITTERDORFER HENRIK, okl. építész-mérnök, építőmester, bírósági hites szakértő, 48-ik évében, Budapest. — JÓZSA KÁROLY, városi árvászeki elnök, 41 éves, Kunhegyesen. — Dr. PONGRÁCZ OSZKAR, földbírtokos, 65 éves, Bácsban. — HALÁSZ PÉTER, nyug. főelemi tanító, ki felszázadnál tovább fáradozott a népoktatás ügyében, 86 éves, Veszprémben. — BABÓ IMRE, tekintélyes aradmegyei földbírtokos, Aradon. — Ugyanott DENOL MIKLÓS, városi képviselő. — SÜMEGHY ISTVÁN, megyebizottsági tag, 1848/9-diki honvéd, Kisvárdán, 69-dik évében. — VIRÁGH JÓZSEF, 1848/9-diki honvédhadnagy, több évtizeden Szegedváros rendőrtisztviselője, 63-dik évében. — SZABÓ KÁROLY, ügyvéd, Székely-Udvarhelyt, 54-ik évében. — SZABÓ ADOLY, ügyvéd, Berettyó-Ufaluban. — Dr. SCHULLER SIMON, ügyvéd, a zombori kaszinó egyik alapítója, Zomborban. — POPOVICZ-DESSAINT JÁNOS, aradi ügyvéd, 61 éves korában. Régebben jelentékeny szerepet játszott a megyei közéletben s a görög keleti egyházi ügyek terén. — ZILAHY MOLDOVAI FERENCZ, Székely-Udvarhelyt, 51 éves. — HORVÁTH DÁNIEL, nyug. alezredes, Bácsban, 83-dik évében. — PAP ISTVÁN, szegedi polgár, Pap Jánosnak, a kegyesrendiek szegedi társháza főnökének édes atyja, 76-dik évében. — MARTON PÉTER, Borsodmegyeének egykori útbiztos, Finken, 80 éves. — POLONYI BÉLA, honvéd-főhadnagy, Alsó-Kamenczen, 25-dik évében. — JELENFFY KORNÉL, a debreczeni törvényszék elnökének fia.

GRÜNVALD NÉ JANKA, Grünwald Béla néhai országgyűlési képviselő és jeles publicista édes anyja, 77 éves korában, Bártfán. A mult év május 4-ikén lőtte agyon magát Grünwald Párisban, s most ugyane napról érkezett édes anyja halál híre. Fia halála óta, noha a halál ókat titkolták előtte, a szerető anya megtört, s a beszeretebányai családi házból egy rokonához, Markup Nándor mérnökhöz vonult Bártfára. — ÖZV. KABOS LÁSZLÓNÉ, sz. Gidofalvy Szabina, Kabos képviselő anyja, Szász-Kis-Almásán, életének 66-ik évében. — ÖZV. SZÁRISZKÉ, szül. Masirievics Julia, néhai ezredes özvegye és Masirievics kuriai bíró nővere, Temesvárt, 55 éves. — MÜCKELN JOZSEFINA, Mückeln Károly ezredesnek leánya, Lugoson, élete 29-dik évében. — SÖLYÖK MIKLÓS NÉ, szül. Korossy Karolina, Nagy-Váradon, 32 éves. — FRECSKAY MARISKA, Frecskay János szakírónak és a kerek. miniszterium szabadsalmi levéltárnokának 9 éves leánykája, Budapest. — ÖZV. MOLL GUSZTÁV, sz. Nánássy Eszter, 64 éves, Debreczenben. — ÖZV. VAGYON ANTAL NÉ, szül. Majtényi Lujza, Szeniczen, 72 éves. — SÖLDÖS FERENCZ NÉ, szül. Vay Vilma, Pozsonyban, 70-dik évében. — LASZKÖLLNER KÁLMÁN NÉ, szül. Jakobs Berta, Debreczenben, 41 éves. — ÖZV. KOPP SÁNDORNÉ, szül. Németh Etelka asszony, Vannay János aradmegyei árvászeki elnök sógornője, Aradon, élete 47-dik évében.

Szerkesztői mondanivalók. Május-fa. A népszokások ismertetése mindig érdekes, — ha tisztelesen, s a hazaiakat jobban tekintve véve vannak leírva. Jobban kidolgozva e cikik is sorra kerülhet — a jövő évben.

Hiba is titkolgatom. Talán egy vers-ciklus kiszakított darabja s ép ezért nem eléggé érthető. Az olvasónak, hogy igaz érdeklődésé ébredjen s a költő lelkiállapotába képzelhesse magát, ismernie kellene az előzményeket.

Mult és jelen. Alkalmi költeményét az alkalom elmultával kapjuk.

Emlékezés, 1. 2. Mariska. A 2. számú esetleg közölhető. A tehetség mind a háromban meglátszik.

A kis sípládás fű. Költőleg van elgondolva, de a száraz, próza nyelv s a nehézkes, formátlan verselés szarnyát szegik a költői gondolatnak.

Nem közölhető: Czim nélkül. Egy fiatal leány emlékkönyvébe. — Züg a szélvész. Lantomhoz. Atyám sírjánál. Jön a tavasz. — Eljen a jó király. Segítség. Hazaszeretet. — Szülei fájdalom. A vándor hazaszeretete.

SAKKJÁTÉK.

1718. számú feladvány. Heathcote G.-től.

A «Hackney Mercury» feladványtornájában első díjat nyer

Chessboard diagram for a puzzle. The board is labeled with letters a-h and numbers 1-8. Pieces are placed on the board: White King on g1, White Queen on f1, White Rook on a1, White Bishop on c1, White Knight on b1, White Pawn on d2, White Pawn on e2, White Pawn on f2, White Pawn on g2, White Pawn on h2. Black King on e8, Black Queen on d8, Black Rook on a8, Black Bishop on c8, Black Knight on b8, Black Pawn on d7, Black Pawn on e7, Black Pawn on f7, Black Pawn on g7, Black Pawn on h7. The puzzle is titled 'Világos indul s a harmadik lépésre matot mond.'

Világos indul s a harmadik lépésre matot mond.

Az 1712. számú feladvány megfejtése.

Heathcote G.-től.

Megejtés. Világos. Sötét. 1. Ka1-b2 ... t. sz. 2. He3-t ... K lép. 3. F matot ad.

Helyesen fejtették meg: Budapest: K. J. és F. H. — Andorfi S. — Kovács J. — Ung-Turnócson: Németh Péter. — Kecskeméten: Balogh Dienes. — Nagykőrösön: Kovács L. — Tiszafüreden: Fischer Soma. — A pesti sakk-kör.

Hibaigazítás: A mult heti 1717. sz. feladványban g8-on sötét futár áll világos futár helyett.

KÉPTALÁNY.

A «Vasárnapi Ujság» 17-ik számában közölt virág-rejtvény megfejtése: Fölvéve a hajnal piros köpönyegét, s eltakarta vele az égboltnak felét.

Heti naptár, május hó.

Table with 4 columns: Nap, Katholikus és protestáns, Görög-Orosz, Izraelita. Rows list dates from 8th to 14th of May with corresponding religious events and names.

Holdváltás. 3 Holdtölte 12-én 0 óra 15 k. regg. Felelős szerkesztő: Nagy Miklós. (I. Egyetem-tér 6. szám.)

Menyasszonyi selyem ruhákra való selymeket fekete, fehér és krém színekben, simát és damasztó méterenként 45 krtól 16 forint 65 krig (mintegy 300 különböző fajtában) szállít egyes öltönyökre, vagy egész végekben is postabér- és vámmentesen Henneberg G. (es. kir. udv. szállító) selyemgyára Zürichben. Minták postafordulóval küldetnek. Svájcba intézett levelekre 10 kros bélyeg ragasztandó. (9)

REGEDI TISZTA ALKALIKUS SAVANYU-VIZ legjobb asztali és üdítő ital. Főraktár: Budapest, Lipót-körút 21/a.

Redők Lissner-féle „Antiridin” ellen eszálhatatlan, minden orvosi tekintélytől ajánlott szer a Hebra tanár után készítve.

Szeplő Lissner-féle „Alentilin” ellen egyetlen elismert és ártalmatlan-biztosított szer a Diakrét bevallás és szállítás. Árjegyzék és prospectus ingyen és bérmentve.

VASAS CHINABOR Korunk fő nyavalyája az idegesség és vértelenség. 3 forint 95 kr. mesés olcsó áron szállítanak és pedig áll: 12 drb. vizespohár, 12 » borospohár, 6 » liqueuropohár, 1 » vizesüveg, 1 » borosüveg, 1 » liqueurüveg, 6 » kompótszeze, 1 » kompóttál, 1 » csemegetál.

Rozsnyay Mátys gyógyszer, művegyészi laboratoriuma, Aradon. Ugyanott kapható: Szaral-arozkenőcs szeplő ellen. 1 tégely 70 kr. postán franco küldve 1 forint 5 kr. Pepsilabor rossz emésztés ellen. 1 üveg 1 frt 20 kr. 5 üveg franco küldve 6 frt.

Hollandi Életbiztosító-Részvény-Társaság (Algemeene Maatschappij van Levensverzekering en Lijfrente) Amsterdamban. A legelőnyösebb feltételek és módzatok mellett köt biztosításokat az ember életére. 1891 végeig 31 és fél millió frt biztosítás köttetett. Magyarországi vezérképviselőség: Budapest, IV., Koronaherczeg-utca 20. szám. Igazgató: Tolnay Lajos. Vezértitkár: Stuller László. A vezér-képviselőség mindennemű kérdésre szívesen szolgál felvilágosítással. Referenciákat ad: a Magyar Általános Hitelbank.

Dr. Lengiel Fr.-féle nyirfabalzsam. Kir. szab. Svédhonra. 4795. Már magában véve azon bővényi nedv, a mely a nyirfából kifolyik, ha annak Tüszét megfürjünk, emberemlékezést óta mint a legkínzóbb sejtőző szer volt ismeretes, ha azonban ezen nedv a felbuzsámma alkikkatjuk át, csak akkor nyer ugyazóván csodálatos hatást. Ha este megkenjük vele az arcot vagy más bőrrészeket, akkor masnap csaknem észrevehetetlen pikkelyek válnak le a bőrről, a mely ezáltal fehérré és gyöngédű válik. Ezen bázisban kiegészítve az arcon a ráncokat és himhölgyeket, ifjú arczot, a bőrték fehérséget, gyöngédéget és üdéséget kölönöz: a leg-rövidebb idő alatt eltávolítja a sejtőt, majfolto, anyajegyeket, orvosságot, bórakát s a bőr minden más egyéb li-zitálansá-gát. Ára egy korsónak, használati utasítással együtt, 1 frt 50 kr.

Dr. Lengiel orvosi BENZOÉ-SZAPPANA a legalkalmasabb bőrápoló szappan, mely a bőrt gyengédű s finomná teszi a hivata van a nyírbalzsam hatását előmozdítani. Ára 60 kr. Kapható minden jobb gyógyszerésztől. Főraktár: TÖRÖK JÓZSEF gyógyszerl., Budapest, király-utca 12. — Aradon: Ring S. gyógyszerésznél.

3 forint 95 kr. mesés olcsó áron szállítanak és pedig áll: 12 drb. vizespohár, 12 » borospohár, 6 » liqueuropohár, 1 » vizesüveg, 1 » borosüveg, 1 » liqueurüveg, 6 » kompótszeze, 1 » kompóttál, 1 » csemegetál.

Összesen 41 darabból. Meg nem felelő tárgyak visszavétnének és a pénz visszaküldeték. Lásdért és csomagolásért 60 kr. számítatik. Csak utánvét mellett szállít BÖHM áruveggyári raktára Budapest, VI., Csengery-utca 48. sz.

szent László Gyógyfürdő. (Püspökfürdő.) Nagy-Várad mellett fél-óra vasuti állomás, távirda és pósta. Utó-éad: szeptember hó 1-től október hó végéig 80 szentel, «szoba-ármérakított». Fő-éad: június hódtól augusztus hó végéig. Kő-éad: május 31-éig.

Ujjonan furt árteki kút, mely csak 30 méter mélységéig forog valóban a természeti ritkaságok közé sorozható. A bámulatos kristálytiszta viznek hőfoka 30 1/2 Reaumur. Ezen ujjonan talált hévírtömeg lesz bevezetve minden fürdő-medenczebe, a nevezetesen a túlkör-fürdőbe, valamint a porcellán kádás- és mór-fürdőbe is, mely utóbbinak hatása, mivel a mór-fürdő és kútnó gyógyhatánya hűvösben van felolvasztva s alkalmas a sejtős léven, feltűnő gyöngédűségeket mutat fel. Van a fürdőhelyen igen díszes gyűjtemény, gyönyörű nagy társalgó és táncteremmel, étteremmel, kávéházzal és feletti teraszokkal, követlenül a nagy és aranyos erdő szelén; a kútnó parkban, az aranyas erdőben és a Somlyóhegyen fűdött ételhely, kútnó konyha, a városi püspöki pinakotában készült kútnó borok szobával, kádellyel, naponta háromszor van. Időközönként a városi katonai zenekar is játékol. A hévírforrások kútnó eredményeivel használatnak az íróvizzel együtt, heveny és különösen idült gyomor, bél, légző, tüdő és hólyaghurutosoknál; feltűnő eredményekét tanusított a májbajoknál s nevezetesen az epékévek képződésénél, az epeték, első mütetésnél, valamint az erekők származott károsaságoknál kezdődő vagy már előrehalad vese-bajoknál, melyek a vízibetegség tüneteit idézték elő.

A mór-fürdő, melyek szintén ezen kútnó gyógyhatánya hévízzel készített, bámulatos eredményeket mutatnak a heveny és idült tüdőbetegségeknél, valamint keszvényes fájdalmak, ismétlő daganatoknál, de legkevésbé a legkínzóbb betegségeknél, melyek oly mindennapiak s melyek a nő szervezetét annyira kínozzák, melyek a rendetlen vérszertések, az ezen időben megjelenni szokott méh és alhasi fájdalmak, fehérhólyás stb. A fürdő 120 szék tágas, világos, szobákkal, kádellyel, közszülésű és legújabb kiállítású áruvegyszerviz a fürdőgondnokság.

Harkányi Gyógyfürdő Baranyamegyében. FÜRDŐ-IDÉNY: május 1-től szept. 30-ig.

Császárfürdő Budapest. Gőz-, iszap-, kő-, kád- és törökfürdőkkel, a melyek mindenike, valamint a pompás uszodák, kizárólag kénes hő- és langyos forrásokkal annak táplálva. Nyolcz hőforrása naponként majdnem kétszer annyi forró vizet (60—60.76 C.) szolgáltat, mint a többi budai fürdő hőforrása együttesen.

Gőzfürdője a maga nemében páratlan. Fürdőinek gyógyhatása évszázados híré: az izleletek és izmok csúszos bántalmái, idegbajok, a férfi és női ivarszerkelet mindennemű bántalmái, izzadmányok, vérszegénység, fémmergészek stb. és a súlyos betegségek után visszamaradt általános gyengeség esteiben. — Az ivó gyógymód: emésztési zavarok, idült gyomorhurut, máj-, lép- és vesebántalmak és alhasi pangás esteiben. — A beléző gyógymód (bámulatos): az orr és szájfőrg. a gőz és a légező hurutos bántalmáinak. — Női bántalmak: a gőz és a légező hurutos bántalmáinak. — Masszázjok ellen a só és lúp-lúp-fürdők kiváló alkalmasságúak. — Masszázjok és villanyozási gyógymód. — Állandó fürdőorvos: Dr. Diecher Ferencz speciálista nőorvos. — 200 lakosbaba (60 kr.-től 3 frtig), melyeknek nagy része a fürdőkkel zárt — télen fűtött — folyosók által van összekötve, miáltal a téli gyógymód vesély nélkül használható. — Kávéház, étterem, sük és hegyi sétahely. Naponként kétszer katonazene. Gyógy- és szendij mino.

2 1/2 forint. Ébresztő óra. Határozott siker!! Elalvás ki van zárva! Anker-szerkesztettel minden állásban járók. Ára frt 2.25, naptárral frt 3.05. Ejjel világító mutatólappal 70 krral több; ugyanaz a naptár ébresztő, éjjel világító mutatólappal, asztali csempénytelvű főlészere frt 4.75. L. rendű minős. frt 5.75 gazdagon aranyozott és vésett nickelféddel. Ujdonság! Nagyüzleties székényalakú, majdnem 25 cm. magas ébresztő óra, ütőművel, egész és félórát jelez. Ára 9 frt, ütő nélkül 5 frt, kakukos óra ütővel, egész és fél órát jelez, művészi, fangott székényben 7 frt, gazdag díszítéssel 9 frt. Kakuk- és pityulaty-ütő és ismétlős mór 18 1/2 frt, gazdag faragással 20 frt. Ércszámláti remon-tóir óra tömör ujezúst fedővel ... 5 1/2 frt Dupla fedővel ... 7 1/2 frt Ércszámláti ébresztő ... 9 frt Elalvó ... 11 frt Fali óra egész és félórás ütő szerkesztettel ébresztővel és 7 hüvely átmérőjű porcellán mutatólappal 3 1/2 frt Valódi korall- vagy háromsoros granat karperecs ... 3 frt Valódi korall- vagy granat-brosch gömbölyű vagy ovál alakban ... 3 frt Valódi korall- vagy granat-fülbevaló vagy fülcsokor ára páronként 1 1/2 frt

EMIL MAYER, Wien, I. Bezirk, Schottenring Nr. 5/27. und Deutschermeisterplatz Nr. 4. Minden 2 évi jótállás mellett. — Gyári Árjegyzék ingyen.

Valódiság jelűl:

kitűnő és hathatós voltuknál fogva már 40 év óta a legjobb hírnévnek örvendő különlegességeink

Dr. Suin de Boutemard zamatos fog-szappana

a fogak és foghús épentartására és tisztítására a legjobb és legbiztosabb szer; 1/2 és 3/4 csomagokban 70 és 35 kr-ával.

Dr. Borchardt illatos növény-szappana

igen ajánlható az annyira kellemetlen szelő, pörse-nés, pattanás, s más egyéb bőrtisztatlanságok, az ér-deés, száraz és sárga bőr ellen, egyszerűsáma a legkítű-nőbb pipere-szappan. Eredeti csomagokban bepe-csételve 42 kr.

Dr. Hartung növényhajkenőse, legjobbak elis-merter hajerősítő s hajkihullást gátló hajkenőcs, tége-lyekben 85 kr-ával.

Dr. Hartung kinahéj-olaja, a haját erősítő olaj, mely annak puháságot s fényt kölcsönöz. 85 kr-ával.

Dr. Lindes tanár növényi rudacs hajkenőse, eredeti darabokban 50 kr-ával.

Balzsamos olajbogyó-szappan 35 kros csomagban.

Dr. Béringuier zamatos korona-szesze, az Eau de Cologne quintessenciája, eredeti üvegekben 1 forint 25 kr. és 75 kr.

Dr. Béringuier fűgyökér-hajolaja, üvege 1 frt.

Leder testvérek balzsamos földi dióolaj-szap-pana, egy drb 25 kr., 4 darabos csomag 80 kr.

Valamennyi fentebb elősorolt szab. ezik valódi minőségben a következő magyarországi raktaraka-ban kapható:

Budapesten: Török József gyógyszerháza, király-utca 12. szám alatt.

Továbbá: Kochmeister Frigyes utódi, Neruda Nándor és Thallmayer és Seitz gyógyszereseknél.

Aisó-Kubin, Tyroler Józ. Arad, Ring gyógyszerés, Eles Armin.

Arad, Ring gyógyszerés, Eles Armin.

Aszód, Maróthi, Ritto K. gyógyszer.

Bartfa, Toperczer Alb. gy.

Balassa-Gyarmat, Cserevenyák György, Kanitz Ö. gy.

Balmazújváros, Kelp Fer., Fleischer testvérek.

Békés-Csaba, Varsagh Béla.

Bonyhád, Straucher B.

Brassó, Roth Victor, Jekelius N. Miller Gy. gy.

Cegléd, Bohus I. gy.

Csernőviz, Schmirch Ignác, Golichowsky J. gy. Schmiedl és Fontin.

Debreczen, Csanak J. Dr. Rot-schnek v. Emil, gy. Geréb F. Dénes, Bragovics és Bekák.

Dobsina, Balassy S.

Eger, Köllner Lőrincz gyógyszer.

Eperjes, Osváld D.

Eszék, Dienes J. C., David Gy., Góbelky József gy.

Fiume, Pavaic testv. gyógyszer.

Fogarás, Gleim B. gyógyszer.

Földvár, Nádler Pál fa.

Hajdú-Böszörmény, Lányi M. gyógyszer.

Hód-Mező-Vásárhely, Kiss Gyula gyógyszer.

Kaponyvár, Lajpcsig Gyula.

Kassa, Eschwig Flodardo Ede, Quirfeld K., Strausz D., Mogyó A., Wandraschek K. gy.

Kármárk, Genersich K. gy.

Kézdi-Vásárhely, Fejér L. Bai.

Kolozsvár, Székely M. gy.

Kovács P. fa.

Komárom, Fekete Gyula, Kovács gy.

Körmöcbánya, Ritter L. J.

Lányfalvától, Harsányi L.

Léva, Boleman gy. Schubert Pál.

Liptó-Szt-Miklós, Balló L. gy.

Lőcse, Klein Sándor.

Lugos, Vértés Lajos gy.

Makó, Poor A. gy. Laurenszky István, gy.

Marosvásárhely, Eszter, Ujvári S.

M. Vásárhely, Kaupp és Eckwert

Medgyes, Breckner Károly.

Miskolc, Dr. Szabó Gy., Rácz Jenő, Ujházy Kálmán gy., Weidlich Pál.

Mohács, Szendrey Jenő gy.

Munkács, Traxler Fr. gy.

Nagy-Bánya, Harascei József és fia.

valamint Magyarország legtöbb nagyobb gyógyszerházaiban, illatsz. és gyógyszerkereskedésében.

ÓVÁS! Hamisítványoktól, nevezetesen a dr. Suin de Boutemard-féle fog-szappana és a dr. Borchardt-féle illatos növény-szappan gyakra előforduló hamisítványaitól mindenki óvni.

Számtalan hamisító és hamisítások elárúsító suttantak már eddig is Bécsben és Prágában törvényileg, érzékeny pénzbírással.

Raymond és társ.,

es. kir. szabadalom tulajdonosok Berlinben.

Legjobb és Leghíresebb
Pipere Hőlgypor

La VELOUTINE

Különleges Rizspor
BISMUTTAL VEGETÍVE

CH. FAY, ILLATSZERÉSZ,
PARIS — 9, rue de la Paix, 9 — PARIS.

KWIZDA FER. JÁNOS,
osztr. csász. és kir. és román kir. udv. szállító, kert-
leti gyógyszerész Korneuburgban, Bécs mellett.

Évek hosszú során át jónak bizonyult,
fájdalom csillapító házi szer, a
köszvény-, osz- és
idegbajoknál

Kérik a védjegyre
ügyelni s határozottan

**KWIZDA-féle köszvény-folya-
dékot kérn.** — Kapható valamennyi gyógy-
szertárban. — Főraktárhelyiség Magyarország részére:
TÖRÖK JÓZSEF gyógyszerésznél Budape-
sten, király-utca 12. sz.

VÉGHLESI

VERA

FORRÁS

Hazánk
legtisztább, leg-
olcsóbb és legjobb szén-
savdús, égvényes savanyúvize,
Véghles-Szalattán, Zólyomm. mindig
friss töltésben kapható a budapesti főraktárban:
Erszékelt-körút 56. szám alatt,
továbbá fűszerüzletekben és vendéglőkben!
Telefon összeköttetés. Számos raktár a vidéken.

Kwizda-féle

Hajszav
borpa és a haj kihullása
ellen. 1 üveg 50 kr.

Vas-cognac
dista-er vízszőnyök
és reconvalescensék ré-
szére. 1 üveg 1.40.

Hagymakenőcs
hajnövesztő szer. Egy
tégely 80 kr.

Csukamáj-olaj
1 üveg 70 kr. és frt 1.20.

Tyukszem-tapas
1 doboz 35 és 70 kr.

Ferezoz-pálinka
1 üveg 80 kr.

Tyukszem-kínő-
vészek elleni tink-
tura 1 üveg 35 kr.

Utifüvedv
köhögés és rekedtség el-
len gyermekek számára
1 üveg 35 kr.

Főraktár Magyarország részére:
Török József gyógyszerésznél,
Budapest, király-utca 12. szám.

A «Franklin-Társulat» kiadásában Budapestben megjelent és minden könyvtárban kapható:

Levelek egy tanuló ifjúhoz.

Irta
SZITNYAI ELEK.

Ára fűzve 1 frt. — Vásonzba kötve 1 frt 40 kr.

Előszó a levelekhez. — A lét harcában a jobb győz. — A figyelem fontosságáról. — Az ó-classikusok tanulmányozásáról. — Experimentális otthon. — A német nyelv bírásának fontossága. — A gyorsírásról. — Olvasásra ajánlott jellemképző művek. — A ruházkodás, divatbábok. — Az ének és zene nevelő hatásáról. — A jó magaviselet. — Hogyan olvasunk? — A valódi hazafiság. — Az iskolai barátságokról. — Az okos szülő és az iskolai büntetések. — A regényolvasás következményei. — A vallásosság értelme. — A kézimunka fontossága. — Vizsgálatok előtt. — A fájdalom nevelő hatásáról. — A pénzzel való bánás művésze. — A rajz-tanulás fontossága. — A bolondok között. (Létogatás a Lipót-mezőn). — A napi lapok rendszer olvasásának következményei. — Goethe bölcs mondásai. — A vakokról. — Egy hazánkia afrikai utazásáról. — A jó és rossz szavala. — A kísérletek-től való félelem. — Trefort A. vezérése. — Szimfónia hatása, színházlátogatás. — Az adriai tenger partjain. Abba-nia. — Álom, visió, hallucináció. — Madách, Bulwer, Flam-marion, Hartman E. az emberiség jövőjéről. — Az egyetemi pályáról. — Beszéd a király nevenapján. — A pályaválasztásról. — A legszébb protectió.

1892. május. 185. sz. 1892. május. BUDAPESTI SZEMLE

A M. Tud. Akadémia megbízásából szerkeszti
GYULAI PÁL.

TARTALOM:

A vasúti személydíjszabás reformja. (I.) — Heltai Ferenczről.

Az igazi Don Carlos. — Károlyi Árpádtól.

Harmadik lapföldi útam. — Halász Ignácztól.

Hypnotismus. — Ernest Hart után, angolból — Brassai Sámuelről.

A táblabíró intendáns. — Szigeti Józseftől.

Ketteskén. — Aho János után, finnül — Vikár Bélától.

Költemények. Születés-napra. — Szász Bélától. — A dombon állt... Tót népdal után, id. Görgei Istvántól.

Az egységes középiskoláról. — Medvezky Frigyesről.

A földbirtokos osztály hitelszükséglete és annak kielégítése. — Pólya Jakabtól.

Értesítő. Ribbeck O.: A római költészet kézikönyve. — s. n. — Király P.: Ulpia Traiana Augusta Colonia Dacia Sarmizegetusa metropolis. — r.

Megjelen évenként 12-szer 10 lnyvi havi füzetekben. Előfizetési ára bérmentes küldéssel egész évre 12 forint, félévre 6 frt.

Franklin-Társulat
magyar irod. intézet és könyvnyomda Budapestben.

Horgony-Pain-Expeller.

Ezen rég jónak bizonyult bedörzsölést
csúsz, köszvény, tagszagatás stb. ellen
legjobban ajánlhatjuk a t. cz. közönség
figyelmébe. Egy üveg ára 40 és 70 kr.
és a legtöbb gyógyszerházaiban kapható.

Csak horgonnyal valódi!

Nagy képes árjegyzék ingyen és bérmentve.
Harmonikáról, mechanikai hangszerekről, zongoráról külön-külön képes árjegyzék kérésre.
Javitások pontosan eszközöltetnek.

Sternberg Armin és Testvére
hangszer-lyar
Budapest, kerepesi út 36. sz.

ABC-s könyvek álló irással.

Van szerencsém az igen tisztelt kartárs uraknak tudomására hozni, hogy a «Franklin-társulat» kiadásában Budapestben a következő általam szerkesztett ABC-s könyvek álló irással megjelentek:

Magyar ABC és olvasókönyv álló irással; ára 20 kr.

Fibel mit steiler Currentschrift; ára 25 kr.

Fibel in Antiqua mit steiler Lateinschrift; ára 25 kr.

Az álló irásnak az iskolában való kezeléséről a nemskára szétküldendő prospectusomban adok utmutatást; egyszersmind Böngérfi és Kárpáti urak által szerkesztett «Az irás könyve» című művet az álló irás iránt érdeklődő kartárs uraknak beces figyelmébe ajánlom.

Vágújely, 1892 április hóban.
Mély tisztelettel:
Szirmai József.

20. SZÁM. 1892. BUDAPEST, MÁJUS 15. XXXIX. ÉVFOLYAM.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG egész évre 12 frt POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt fél évre 6 • Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG egész évre 8 frt fél évre 4 • Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK egész évre 5.— fél évre 2.50 Kérleküld előfizetésedhez a postailag megfizetett viteldit is csatolnád.

BAROSS GÁBOR.

1848—1892.

Az ERŐNEK, a mely törhetetlen, a munkának, a mely szakadatlan, a belső tüznek, a mely elolthatatlan, volt megtestesítője az a férfi, a ki most ott fekszik egy szűk koporsóban, tehetetlenül, mozdulatlanul, hidegen. Néma tagadása önmagának, szomorú bizonyága a fátumnak, mely minden élőknek ugyanolyan véges határt szabott, legyen bár törpe, legyen bár titán.

Ő vele is végzett könyörtelenül. Hiába volt ő büszke tölgy, mely viharral dacolt: ugy tört derékban ketté, mint a bambuszál, mikor a kérélehetetlen végzet újjával érinté.

Kábáság volna zúgolódni ellene. Hiszen tudjuk, hogy másként nem lehet. De a mi ez esetben a belenyugvást oly végtelenül nehéz teszi, az, hogy — időnek előtte érte el mindnyájunk végzete, a mikor még nem sejtette senki, s legkevésbé sejtette ő maga. Leglázasanban végzett tevékenysége köréből, elért nagy alkotásoknak, sikereknek, érlelődő terveknek közepéből ragadta ki, erejének teljében törte meg, életének, mondhatni, közepén állította meg a halál, mikor még a bámulatos életpálya hosszú folytatásában bizni igaz okunk vala.

Még csak negyvennégy évvel hatalmas vállain, mennyit ígért e férfiú jövője azon múlt után, mely már mögötte állt! És ime, most mind e szép remények, a miket hozzája kötöttünk, egyszerre oda s hirtelen ott találjuk magunkat az aggódás előtt: áll-e a helyére valaki úgy oda, hogy meg is őrzi, mit ő hátrahagyott, hogy abból a nemzetre mi sem veszzen el?

Ha csupán őt magát tekintjük, akkor az ő váratlanul ketté szakadt élete nem volt csonka, nem befejezetlen. Bármí rövid vala ez az életpálya: sikeres volt teljes mértékében s egy nemzet bizodalma kísérté végeig. Megérté fáradozásainak jutalmát, elérte céljaiban, és szeretetében annak a népnek, melynek ezt a rövid életet szentelé. Erőinek hanyatlása korát nem várta be s el lón távoztatva tőle a keserű pohár, mely annyí szépen indult életpálya végét keseríté má meg, mikor feledve lettek az érdemek s a nép kegye ellenkezőjére fordult. Hogy minden ily eshetőség ellen immár biztosítva van, ez az ő idő előtti halálában az egyetlen megnyugtató.

Hisz életének épen az az igyekezet volt a

BAROSS GÁBOR.